

Till Mark och miljööverdomstolen, Svea hovrätt

Komplettering av Överklagande av Mark- och miljödomstolens beslut 2222-16, om vårt överklagande av Länsstyrelsens beslut, 4031-43959-2015, om överklagandet av detaljplan för Stäkets verksamhetsområde, Järfälla.

Klaganden

Naturskyddsföreningen i Järfälla

Box 2066, 176 02 Järfälla

Organisationsnummer: 813200-5433

e-post: styrelsen.jarfalla@naturskyddsforeningen.se

Kontaktperson:

Karin Hanze

e-post: kaehanze@gmail.com

Tel.: 0705-720840

Naturskyddsföreningen i Järfälla i fortsättningen *Föreningen*.

Yrkanden

Föreningen yrkar att Mark-och miljödomstolens beslut, Nacka TR P 2222-16 från 2016-0617 undanröjs.

Föreningen yrkar att Järfälla kommuns beslut med dnr KST 2013/93 från 2015-11-02 att anta detaljplan för Stäkets verksamhetsområde, del av fastigheten Sollentuna häradsallmänning 1:13. (I fortsättning benämnd Häradsallmänningen) upphävs.

Föreningen yrkar att prövningstillstånd beviljas.

Föreningen yrkar att syn ska hållas.

Föreningen yrkar att Mark- och miljööverdomstolen begär ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol angående tolkning av artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om vissa planers och programs miljöpåverkan.

Bilagor

- Europeiska kommissionen, Generaldirektorat miljö: Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, 2004
- Europeiska kommissionen, Rapport från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpning och verkan av

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, 2009

- European Commission, Study concerning the preparation of the report on the application and effectiveness of the SEA Directive (Directive 2001/42/EC), Final Study, 2016
- Markavvattning - Länsstyrelsen i Stockholms län
- Kartbild samordning mellan kommunerna Järfälla, Sollentuna och Upplands Väsby

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Beskrivning av området	4
1.2	Beskrivning av ärendets gång	5
2	Grunder för överklagandet	6
2.1	I detaljplanen har inte redovisats rimliga alternativ	6
2.2	Föreningen anser kommunens redovisning bristfällig och missvisande	6
2.3	Järfälla kommunen har använt processen för miljökonsekvensbeskrivningen felaktigt	7
2.4	Behövs verksamhetsområdet för att bygga bostäder i tunnelbanans influensområde?	7
2.5	Järfälla kommun har inte beaktat områdets betydelse för regionen	7
2.6	Samordning med angränsande kommuner bristfällig	7
2.7	Planen strider mot artskyddsförordningen	7
2.8	Planen strider mot skydds-, och hänsynsreglerna i Miljöbalken	8
2.9	Vikten av kontinuitet för att långsiktigt bevara Järvakilen	8
2.10	Kommunen har utelämnat viktig information till Föreningen och till KS samt KF beslut	8
2.11	Förening ifrågasätter kommunens handläggning både vad avser processen med MKB och beslutet om detaljplanen	9
2.12	Trots upprepade påpekande har inte kommunen beaktat det svaga barrskogssambandet	9
2.13	Mellankommunal samordning och grönkil	10
2.14	Kommunens förslag till åtgärder otillräckliga och otydliga	10
2.15	Planerad väg gokartbanan överflödig	10
2.16	Kraven på miljökonsekvensbeskrivningen (Ref. 13) punkt 6 – 9 har inte uppfyllts	10
2.17	Detaljplanens anvisningar för omhändertagande av nederbörd och dagvatten är otydlig	11
2.18	Detaljplanens anvisningar för användning av grönytefaktor svåra att tillämpa och tolka	11
2.19	Detaljplanens anvisningar för buller är bristfälliga och omöjliga att tolka	11
2.20	Nyckelbiotopen isolerad ö	11
3	Grunder för begäran om prövningstillstånd	11
3.1	Det finns anledning att betvivla riktigheten av mark- och miljödomstolens domslut	11
3.2	Det är viktigt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av mark- och miljööverdomstolen	15
4	Omständigheter och utveckling av talan	16
4.1	Kommunen har inte visat behovet av detaljplanen	16
4.2	I miljökonsekvensbeskrivningen har inte utretts planens miljöpåverkan	18
4.3	Föreningens förslag till alternativa planförslag	21
4.4	Bristar i planprocessen	21
4.5	Kommunen har inte redovisat ett rimligt alternativ	23
4.6	Jämförelsealternativet är inte "rimligt", eftersom det inte är "realistiskt"	24

4.7	Jämförelsealternativet redogörs inte likvärdigt	28
4.8	Jämförelsealternativets syfte är oklart	28
4.9	EU-förhandsavgörande om artikel 5	30
4.10	Planen strider mot artskyddsförordningen	32
4.11	Planförslaget strider mot Miljöbalken	33
4.12	Miljömålluppfyllelse	33
4.13	Samordning mellan kommunerna	37
4.14	Hantering av naturliga våtmarker	38
4.15	Detaljplanens reglering av omhändertagande av dagvatten	39
4.16	Detaljplanens bestämmelser om buller	42
4.17	Detaljplanens hantering av grönytefaktor	42
4.18	Övrigt	43
5	Referenser	44

1 Bakgrund

1.1 Beskrivning av området

Stockholmsregionen växer och behovet för nya etableringar av såväl bostäder som industri- och verksamheter syns i förslag inom såväl regionala planer som RUFS 2010, (ref. 1), i kommunala översiktsplaner som Järfällas översiktsplan 2013 (ref. 2). Samtidigt växer det fram nya kunskaper om behovet av att värna om den gröna strukturen inom regionens ramar. I slutet av 1900-talet myntades begreppet "Stockholms gröna kilar" och i början av 2000-talet började det vetenskapliga begreppet "ekosystemtjänster" att användas för att beskriva naturens inverkan på vår dagliga livsmiljö. Båda dessa begrepp har också vävts in i såväl RUFS2010 som i Järfällas översiktsplan 2013. Exploatering av naturmark för ny bebyggelse såväl för bostäder som verksamhetsområden kommer i konflikt med de rena naturvärdena och förutsättningarna för att i tätbebyggda områden bevara livsnödvändiga betingelser som spridningskorridorer för växter och djur, ett bra lokalt klimat och lättillgängliga marker för friluftsliv.

Området som helhet inklusive de områden som omger detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde kan beskrivas som en blandning av biotoper, främst bestående av barrskog med lövinblandning. I området finns bl.a. en nyckelbiotop, sandbarrskog, med spärrgreniga grova träd. Förekomst av talticka och spår av reliktböck har noterats i området. Området består idag till större delen av uppväxt skog. Åldern på tallarna i vissa områden är ca 100-250 år. Järfällas enda mosse finns strax utanför detaljplaneområdet. Området kan på ganska kort sikt bli ett ännu viktigare område som spridningskorridor för större vilt och fåglar om området får utvecklas i sin helhet till flerskiktad skog. Detta kräver en viss volym för att kunna fungera som ekologisk spridningskorridor. Området omsluts i norr av Sollentuna Häradsallmänning som sköts efter anvisningar för certifierad skogbruksbruksplan. Det innebär dock att man röjer, gallrar och slutavverkar skog traditionsenligt. Häradsallmänningen har i sina stadgar ett uttalat vinstkrav. Detta gör att den del som området kring Rotebroleden som detaljplanen gäller, inklusive närliggande områden som Järfälla kommun äger utanför Häradsallmänningen, är en viktig länk i Järvakilen för det ekologiska spridningssambandet. Den mark som ligger utmed Rotebroleden är en viktig länk mellan norra och södra delen av Järvakilen genom sin bredd.

Tanken i bl. a RUFS 2010, att skydda de olika delarna av de gröna kilarna och förstärka dessa där så behövs, är att stärka det ekologiska spridningssambandet mellan de inre delarna av kilarna. Järvakilen sträcker sig inom Stockholms län mellan skogarna runt Sigtuna ända in till Södra Djurgården.

Området som är avsett att exploateras i Detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde ligger på var sin sida om Stäket/Rotebroleden, väg 267. Arbete med att bredda vägen till en motorväg har påbörjats av Trafikverket. Idag är Rotebroleden en barriär för större vilt och även för människor. Vägverket har planerat en viltbro över vägen och tunnlar under vägen för att underlätta vilt att passera mellan södra och norra områdena.

Området utnyttjas idag, trots buller från vägen, som tätortsnära skog av såväl boende i Stäket, vilka idag har direkt tillträde eller via tunnlar till den norra delen av tänkt verksamhetsområde. Boende i norra Kallhäll har tillträde, antingen direkt eller via tunnlar under E18, till den södra delen. I och med Trafikverkets trafiklösningar vid Stäket och vid Katrinedal finns det förutsättningar att även bryta barriären för människor att ta sig mellan södra och norra delen

I o m att man exploaterar mark för bostäder i närheten av Stäkets trafikplats kommer det att finnas ännu större behov att bevara detta skogsområde.

1.2 Beskrivning av ärendets gång

1. Järfälla kommun förvärvade skogsområdet söder om Rotebroleden, väg 267, 1964 och norr om Rotebroleden 1970, se bilaga 1. Del av dessa områden ingår i Detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde. Rotebroleden förbinder E4 i Rotebro med E18 i Stäket.
2. Området på båda sidor om Rotebroleden har tidigare, 2007-2008, utretts för att etablera ett värmekraftverk (U2-området). Denna plan realiserades inte på grund av politisk oenighet i Järfälla men även på grund av protester från boende i norra Järfälla. I direktivet för det fortsatta planarbetet angavs att området skulle planeras för verksamheter och bostäder. Området har därefter utretts för att etablera andra verksamheter som behöver flytta på grund av planerad bostadsbebyggelse i Veddesta, Järfälla. En detaljplan för området började planeras 2011.
3. I Järfällas senaste översiktsplan från 2013, antagen juni 2014 (ref. 2), har området utpekats som ett område för större verksamheter.
4. Detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde (2014-08-28) skickades ut för samråd, till bl.a. Naturskyddsförening i Järfälla under tiden 17 sept. – 15 okt. 2014 (ref. 3). Föreningen delgav sina synpunkter på planen. Synpunkter som inkommit sammanställdes i en Samrådsredogörelse (ref. 4).
5. Detaljplanen omarbetades och en ny omgång för synpunkter i samband med utställningsförfarandet (11/3 – 8/4 2015). Föreningen skickade även denna gång synpunkter på planen (ref. 5). Sammanställning av ett Utställningsutlåtande (ref. 6)
6. Föreningen hade ett möte med politiker från de tre styrande partierna i Järfälla, S, MP och C och diskuterade bl.a. detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde hösten 2015.
7. 2015-11-02 Detaljplanen (antagandeversion 2015-09-21) (ref.7) antogs.
8. 2015-12-07: Föreningen överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholm (ref. 8).
9. 2016-03-03 Lst avslag Föreningens överklagande (ref. 9)

10. 2016-03-21 På förslag från Föreningen träffade tre medlemmar i föreningen de tre kommunalråd som representerar vardera S, MP och C. Som tidigare fick vi inget gehör för våra synpunkter.
11. 2016-05-15. Föreningen överklagade Länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen (ref.10).
12. 2016-06. MMD avslog föreningens överklagande (ref. 11). Föreningen fick efter begäran förlängd tid för prövning av MMDs dom till 2016-09-13.

Föreningen har under arbetet med att följa processen för utvecklingen av detaljplanen successivt vunnit ökad kunskap om områdets betydelse och konsekvenserna av etableringen. Därför har vår hållning och synpunkter på detaljplanen ändrats med tiden. Av särskild betydelse har Callunas rapport *"Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde"* varit (ref 12). Rapporten var lovad i juni 2015, slutrapporten daterad 2015-07-03, men vi erhöll den 2015-10-01 trots flera påminnelser. Beslut om detaljplanen togs i planutskottet 2015-10-07 och beslutet i kommunstyrelsen 2015-10-12.

2 Grunder för överklagandet

Föreningen framlägger följande skäl till överklagandet av detaljplan för Stäkets verksamhetsområde (ref. 7), Järfälla.

2.1 I detaljplanen har inte redovisats rimliga alternativ.

Föreningen saknar en redovisning av rimliga alternativ vare sig inom området, på annan plats i kommunen eller utanför kommunens gränser.

Föreningen anser att kommunen borde ha undersökt möjligheten att använda de delar av Häradsallmännings kring gokartbanan för att etablera verksamheter. Vid redogörelse för alternativa planförslag borde dessa ha inriktats på att minska konsekvenserna av etableringen för Järvakilen och barrskogssambandet. Föreningen anser att detta inte har skett.

Om inte ett lämpligt planförslag kan erhållas, utan allvarliga konsekvenser för Järvakilen, bör Länsstyrelsens förslag till grönkompensation genomföras.

2.2 Föreningen anser kommunens redovisning bristfällig och missvisande.

I ["Särskild sammanställning av miljöbedömning för detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde"](#) redovisar kommunen följande sammanställning: (Ref. 20)

"Samtliga alternativ bedöms medföra negativ miljöpåverkan, bilden är dock inte enhetlig. Tydligt är att den samlade bedömningen blir mer negativ för alternativt utvecklingsscenario i jämförelse med de övriga, även om det finns skillnader mellan olika miljöaspekter. De största skillnaderna mellan alternativen bedöms röra natur- och vattenmiljö samt rekreation. Även om planförslaget lokalt innebär negativa konsekvenser avseende olika miljöaspekter, bidrar samtidigt utbyggnaden till att Järvakilens naturmiljöer/rekreativa värden tillgängliggörs. En ny vägförbindelse över Rotebroleden, som idag utgör en absolut barriär, innebär ur ett regionalt perspektiv stora positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv". (Sid 3, andra stycket).

Föreningen anser att denna sammanfattning är missvisande därför att den baseras på brister i miljökonsekvensbeskrivning.

2.3 Järfälla kommunen har använt processen för miljökonsekvensbeskrivningen felaktigt.

Järfälla kommun har genom att inte använda processen med miljökonsekvensbeskrivning så som avses och genom felaktiga bedömningar av konsekvenserna och förutsättningarna för etableringen inte kunnat göra rimliga avvägningar mellan olika intressen och alternativ.

2.4 Behövs verksamhetsområdet för att bygga bostäder i tunnelbanans influensområde?

Både Länsstyrelsen och kommunen åberopar behovet av verksamhetsområdet som en grundläggande faktor för etableringen av bostäder i anslutning till tunnelbanans influensområde. Enligt *Föreningen* är detta ett påstående. Påverkan och möjligheterna att bygga bostäder i tunnelbanans influensområde om verksamhetsområdet inte etableras är inte redovisat.

Föreningen har gjort en grov analys och finner inte stöd för detta. Bl. a kan detaljplanens krav omöjliggöra flytt av vissa verksamheter från Veddesta till verksamhetsområdet.

2.5 Järfälla kommun har inte beaktat områdets betydelse för regionen.

Länsstyrelsen har i sitt Utställningsyttrande 4022-8173-2015 (Ref. 16) redovisat sina krav på åtgärder: ”Järvakilens funktioner och värden är av regionalt intresse. För att kunna bedöma om markfrågor som angår flera kommuner har samordnats på ett lämpligt sätt anser Länsstyrelsen att planförslaget bör kompletteras med en konsekvensanalys och förslag på de eventuella åtgärder som krävs för att grönkilens funktion skall bibehållas”. (Sid 2 sista stycket).

2.6 Samordning med angränsande kommuner bristfällig.

Föreningen instämmer i behovet men saknar konsekvensanalysen och de åtgärder som krävs för att bibehålla grönkilens funktion. Enligt både Länsstyrelsen (ref. 16) och i Callunas rapport (ref. 12) anges omfattande åtgärder som krävs för att grönkilen skall en fungera i detta känsliga område.

2.7 Planen strider mot artskyddsförordningen.

På grund av bristande inventeringar har inte skyddsvärda växter, svampar och skogsfåglar och deras livsmiljöer beaktats. T.ex. finns växten ryl (*Chimaphila umbellata*) i området. Ryl är rödlistad under kategorin EN (starkt hotad) och är på tillbakagång i hela landet.

Erik Almquist rapporterar i Stockholmstraktens växter, 1937, fynd av ryl på Sollentuna allmänning nära Stäket! Det skulle kunna vara ett av de två fynd som gjorts inom verksamhetsområdet.

Här finns även Linnéa, som indikerar att det inte förekommit produktionsskogsbruk i området eftersom den normalt slås ut av skogsbruket.

Redan i början på 1900-talet uppmärksammades de höga kvaliteterna i den här delen av skogen varför man inrättade ett naturminne, den tidens enda skyddsform vid sidan av nationalpark. Visserligen ödelades mycket av skogen inom själva naturminnet i en senare storm men den omkringliggande skogen klarade sig och det som finns kvar idag är just barrskogssambandet.

Jägare har i sommar rapporterat fynd av spillning från orre i södra delen av området, ytterligare en kvalitetsindikator.

Vid en genomgång av redan fällda träd, som Vägverket låtit ta ner för den pågående breddningen av Rotebroleden har vi funnit tallstockar med 226 respektive 235 årsringar och en bokstock med 131 årsringar. De 10 stubbar som inventerats längs en slumpmässig linje har åldrar mellan 74 och ca 200 år. De grova var svårräknade pga. kådflöde men diametermåttan indikerar hög ålder, väl i klass med de grova stockarna.

2.8 Planen strider mot skydds-, och hänsynsreglerna i Miljöbalken.

Föreningen hävdar att 1 kap. 1 § och de allmänna skydds- och hänsynsreglerna i 2 och 3 kap. Miljöbalken inte har beaktats. Framför allt avseende negativ påverkan på vattenförekomsten och dricksvattentäkten Mälaren, utarmande av befintlig naturmiljö och den biologiska mångfalden samt en misshushållning med naturresurser, energi och material. Detta gäller för flera av föreningens punkter, ex. vis 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.6, 3.7, 3.9, 3.12., 3.13, 3.14, 3.16, 3.17 och 3.20.

2.9 Vikten av kontinuitet för att långsiktigt bevara Järvakilen.

Enligt RUFS 2010 innehåller Järvakilen många olika värden av hög kvalitet och är betydelsefull som spridningssamband för ädellövskogsarter, men även för gamla barrskogar. Järvakilen har också betydelse för luftomväxling och klimatutjämning för Stockholms innersta delar. Vidare är förhållningssättet, enligt RUFS, att varje grön kil bör hållas samman och dess funktioner och kvaliteter bör behållas och förbättras. Kommunerna bör förvalta och utveckla de gröna kilarna i samverkan. En kil bör ha en minsta bredd på omkring 500 meter. Lokalisering av ny bebyggelse, anläggningar och verksamheter bör undvikas i kilen. Tillgängligheten till kilarna bör öka. Områden som knyter samman gröna kilar med lokal grönstruktur bör stärkas. Etablering av störande verksamheter i en grön kil bör konsekvensbedömas utifrån hela kilens värde och funktion.

Föreningen vill betona vikten av kontinuitet för att långsiktigt bevara det viktiga spridningssambandet för barrskog i denna del av Järvakilen. Området mellan Stäkets trafikplats och Katrinedal är helt avgörande för att bevara spridningssambandet för barrskog. De funktioner som måste säkerställas är att Järvakilen ska bereda goda spridningsvägar för djur och växter så att den biologiska mångfalden kan vidmakthållas och förstärkas inom hela Järvakilen även i områdena söder om Järfälla, inom Stockholms kulturresevat, inom naturreservaten i Sundbyberg och i Solna samt inom Ekoparken.

Om den planerade detaljplanen genomförs kommer nuvarande barrskogsområde med 100 till 250 årig barrskog med begynnande flerskiktiga bestånd att avverkas. Vilket leder till förödande avbrott i kontinuiteten eftersom det tar 150 – 200 år innan det kvarvarande området av Järvakilen med gokartbanan eventuellt återbeskogas till motsvarande kvalitet. Om nu Häradsallmanningen lämnar den orörd av skogsbruk.

2.10 Kommunen har utelämnat viktig information till *Föreningen* och till KS samt KF beslut

Föreningen ser det som mycket allvarligt att kommunen utelämnat informationen från Callunas rapport "*Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde*" i arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. *Föreningen* fick tillgång till rapporten 2015-10-01 och beslutet om detaljplanen togs i kommunstyrelsen 2015-10-12. Rapporten är daterad 2015-07-03. Trots upprepade påstötningar fick vi inte rapporten förrän några dagar före beslut.

2.11 *Förening ifrågasätter kommunens handläggning både vad avser processen med MKB och beslutet om detaljplanen*

Eftersom ett avgörande dokument ”*Calluna: Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde*” (ref. 12), som beskriver konsekvenserna av etableringen av Stäkets verksamhetsområde, saknas i processen vid framtagning av MKB (ref. 13), leder det till brister i konsekvensanalyser som utgör underlag för beslutet om detaljplanen.

I Boverkets direktiv ”*Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning*” (ref. 30, sid 11) anges: ”Kommunerna ska redovisa hur olika miljöaspekter har övervägts under planarbetets gång och hur synpunkter från samråd har beaktats. Detta är en skärpning jämfört med vad som krävs enligt PBL men stämmer väl med PBL:s inriktning på medborgarinflytande och tydlighet”.

Föreningen saknar denna redovisning från Kommunen.

2.12 *Trots upprepade påpekande har inte kommunen beaktat det svaga barrskogssambandet.*

I våra synpunkter under detaljplaneprocessen har vi pekat på hur svagt barrskogssambandet är i den föreslagna lösningen, se Bild 1. Enligt RUFS 2010 finns det ett kvantitativt mått på det rekommenderade minsta bredd om 500 meter för en funktionell grönkil. Detta mått kan endast anses gälla då dessa 500 meter har en fullgod kvalitativ funktion för i detta fall ett svagt barrskogssamband.

Lokalisering av ny bebyggelse bör enligt RUFS undvikas och etablering av störande verksamhet i en grön kil ska konsekvensbedömas utifrån hela kilens värde och funktion. Enligt RUFS bör ”varje grön kil hållas samman och dess funktioner och kvaliteter be- hållas och förbättras”.

Bild 1 Karta som beskriver barrskogssambandet

Föreningens ”Synpunkter på detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde”. (Ref. 5 Sid 3). Skickat 2015-04-08 till Länsstyrelsen Stockholm och kommunstyrelsen Järfälla.

2.13 Mellankommunal samordning och grönkil.

Länsstyrelsen har under samrådet avseende detaljplanen och i sitt beslutsunderlag efter antagandet av planen (40411-40686-2015), (ref 14) poängterat vikten av områdets betydelse för barrskogssambandet i Järvakilen och därför ställt krav på en samordning mellan Järfälla och grannkommunerna Sollentuna och Upplands Väsby.

Länsstyrelsen framförde redan i utställningsyttrandet att ”det tydligare behövde framgå hur användningen av markområden som angår flera kommuner samordnats och att planförslaget lämpligen kompletteras med inventering, analys och bedömning gällande konsekvenserna för barrskogssambandet spridningsfunktion i Järvakilen innan förslaget förs till antagande”. Sid 2, tredje stycket.

Föreningen anser att samordningen är bristfällig. Enligt den inventering som Callunas ”Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde” krävs åtgärder både på Upplands Väsby mark (Skogsriddåer på de öppna fälten väster viltövergången samt att delar av det planerade området i Vällsta lämnas orört) och att skog planeras på Sollentunas mark söder Rotebroleden, vilket kräver ändringar av skötselplan för naturreservatet, för att stärka barrskogssambandet.

Föreningen saknar plan för genomförande av dessa åtgärder.

Järfälla kommun hänvisar till [Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde \(daterad 2015-09-21\)](#) (ref. 15) som visar på en överenskommen med grannkommunerna. Föreningen menar att dokumentet, som innehåller en karta och en summarisk text inte uppfyller de villkor Länsstyrelsen ställt ovan.

Enligt Föreningens bedömning borde Länsstyrelsen inte ha godkänt detaljplanen med den bristande samordningen och de oklarheter som finns kring hur det för regionen viktiga barrskogssambandet och grönstrukturen skall säkras. Här har kommunen ändå valt en föreslagen etablering av verksamhet i en regionalt viktig grönstruktur samt brustit i den konsekvensbedömningen utifrån hela kilens värde och funktion (se 3.12).

2.14 Kommunens förslag till åtgärder otillräckliga och otydliga.

Järfälla kommun har i ovanstående dokument redovisat att ”Järfälla kommun framförde att den go-kartbana som idag finns i grönkilen ska avetableras och marken på sikt återställas till naturmark”.

Detta är bara en del av Länsstyrelsens åtgärdsförslag.

Föreningens bedömning är att det för resterande åtgärder saknas konkret plan.

2.15 Planerad väg gokartbanan överflödigt

Dessutom bör även den planerade vägen till gokartbanan tas bort i detaljprogrammet. Därigenom säkerställs att banan avvecklas, mindre intrång och en besparing för kommunen som kan användas för att förstärka det svaga sambandet.

2.16 Kraven på [miljökonsekvensbeskrivningen](#) (Ref. 13) punkt 6 – 9 har inte uppfyllts.

Punkt 6. Bristfällig och motstridiga uppgifter om naturvärdena i området.

Punkt 7. Beskrivning av åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande miljöpåverkan. Saknas i miljökonsekvensbeskrivningsdokumentet, men har senare påpekats av Länsstyrelsen (ref. 14 och 16) och i Callunas rapport (ref. 12).

Punkt 8. En sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes.

Punkt 9. En redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet eller orsakar.

- 2.17 Detaljplanens anvisningar för omhändertagande av nederbörd och dagvatten är otydlig. Dessutom innehåller de krav som kommunen inte kan ställa på fastighetsägare.

Föreningen ifrågasätter både grunden för den beräknade mängd dagvatten som skall tas om hand med hänsyn till klimatförändringarna och planens reglering av de krav som ställs på fastighetsägare.

Med hänsyn till områdets närhet till östra Mälarens vattenskyddsområde och att vattenverket inom Görvälnområdet förser 14 kommuner med tillsammans ca 600 000 innevånare med dricksvatten anser *Föreningen* att risken för höga flöden kan vara underskattad och därmed de beräknade skyddsåtgärderna vara otillräckliga. Med rening bör man inkludera både mekanisk och kemisk rening innan vattnet når Mälaren. Föreningen saknar förslag för kemisk rening. Skall även detta skötas på varje fastighet?

- 2.18 Detaljplanens anvisningar för användning av grönytefaktor svåra att tillämpa och tolka.

Anvisningarna ställer därmed höga krav på handläggare av bygglov. Dessutom är metoden obeprövad för verksamhetsområden och dess effekter för fördröjning och rening av dagvatten oklar.

- 2.19 Detaljplanens anvisningar för buller är bristfälliga och omöjliga att tolka.

- 2.20 Nyckelbiotopen isolerad ö.

I detaljplanen sparas nyckelbiotopen som kommer att vara isolerad från den omgivande skogen med undantag av en smal remsa.

Föreningen är dessutom tveksam till den planerade tekniska lösningen med att tillföra dagvatten till området. Under torra perioder när en kompensation behövs finns troligtvis inget dagvatten att överföra, såvida man inte magasinerar dagvatten i närheten av biotopen.

3 Grunder för begäran om prövningstillstånd

3.1 *Det finns anledning att betvivla riktigheten av mark- och miljödomstolens domslut.*

Naturvårdsverket har konstaterat att det är svårt att klara de uppsatta miljömålen och att de analyser som görs i planarbeten måste både fördjupas och göras mer transparenta för att öka möjligheten att klara miljömålen. [Styr med sikte på miljömålen](#). NV

”Vi ser stora brister i hur kommuner, regionala organ och nationella myndigheter genomför och använder sig av de miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar, något som de är skyldiga att göra”. (ref 29, sid 25).

Eftersom miljömålsanalysen i miljökonsekvensbeskrivning baseras på delvis felaktiga förutsättningar blir miljömålsuppföljning ofullständig och kan inte användas för att avgöra om exploateringen är ekologiskt hållbar.

Föreningen anser att avvägningen som skall göras mellan behovet av mark för exploatering och dess påverkan på ekologisk hållbarhet därför inte kan göras transparenta.

Föreningen ifrågasätter om, med hänsyn till den stora negativa påverkan som exploateringen har på miljömålen, om planen kan genomföras.

Exploateringen av Veddesta i tunnelbanans influensområde kan enligt *Föreningens* bedömning ske utan att Stäkets verksamhetsområde exploateras.

- 3.1.1** I domen hänvisar MMD till Länsstyrelsen beslut (40411-40686-2015) (ref. 14) där Länsstyrelsen hänvisar till Callunas rapport *"Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde"* och anger att grönkompensation för det område som tas i anspråk för planens genomförande innebär att.

"Nuvarande gokartbana återbeskogas och nuvarande produktionsinriktade skogsskötsel ändras till naturvårdsinriktad skötsel.

- 3.1.2** Vidare hänvisar Länsstyrelsen till "Förslag till åtgärder" sid 3 samma rapport (ref. 14), att det inte bara är lokala värden utan även regionala värden för naturmiljön påverkas av förslaget och att kompensation därför behöver säkerställas även utanför själva planområdet. Länsstyrelsen redogör därefter för ett antal åtgärder som skall genomföras.

Föreningen instämmer i behovet av åtgärder men ifrågasätter genomförbarheten eftersom kommunen saknar rådighet. Marken öster om verksamhetsområdet tillhör Häradssällmanningen. Har kommunen rättslig och geografisk behörighet? Dessutom krävs en mera detaljerad och dokumenterad samordningen med Upplands Väsby och Sollentuna kommuner än den som anges i [Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde \(daterad 2015-09-21\) \(Ref. 15\)](#)

- 3.1.3** Både Landstinget (RUFS 2010) och Länsstyrelsen (ref. xx) betonar vikten av en regional samverkan för att de gröna kilarna skall kunna fungera.
- 3.1.4** *Föreningen* anser att kommunen har missförstått RUFS 2010 och trott sig ha stöd i den för sin detaljplan och för den biologiska mångfald man säger sig värna om. Kommunen har endast tagit med den del som redovisar verksamhetsområdet. Ett område som baseras på en gammal ÖP från 1990 och där andra förutsättningar gällde för att bevara grönstruktur och barrskogssamband. Det föreslagna området baseras endast på kartstudier och saknar inventeringsunderlag och konsekvensanalys av en etablering.
- Föreningen* anser att förhållanden är det motsatta. Det RUFS 2010 betonar är dels det stora behovet av regional samverkan och dels behovet av att stärka försvagade ekologiska samband.
- 3.1.5** Mellankommunal samordning och grönkil: Järfälla kommun framförde att den gokartbana som idag finns i grönkilen ska avetableras och marken på sikt återställas till naturmark. Järfälla kommun och Upplands-Väsby anser att kommunerna är samordnade i planeringen längs väg 267. Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde (daterad 2015-09-21) (Ref. 15).
- 3.1.6** Konsekvenserna av etableringen innebär en kraftig, avgörande försvagning av sambandet och strider mot planer och andra strategidokument, [Strategi ett rikt växt och djurliv](#) (Ref. 23) samt [Strategi för skydd av skog i Stockholms län](#) (Ref. 24) vars syfte är att uppnå miljömålen, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Levande skogar*. I [Strategi för](#)

[skydd av skog i Stockholms län](#) (ref. 24), sid 44 anges: ”Kommunerna har genom sitt ansvar för den fysiska planeringen stort utrymme att verka aktivt och förebyggande i arbetet med olika miljökvalitetsmål. Många kommuner är markägare till skog och kan därför på olika sätt bidra till att arealmålet för Levande skogar uppfylls”.

- 3.1.7** Samtidigt är det planerade verksamhetsområdet unikt som en gammal, 100 - 250-årig, flerskiktad barrskog med viss lövinblandning. Stor potential finns att utveckla området till ett kvalitativt fullvärdigt barrskogssamband och en viktig länk i den regionala grönsstrukturen.

Exploatering enligt planförslaget innebär att ca 33 ha befintlig skogsmark inom planområdet avverkas, utöver den skogsmark som avverkas intill Rotebroleden när vägen breddas enligt nollalternativet. Av dessa används endast 28 ha för verksamheter. (Dagvattenutredning ref. 18, Sid 11). Resten är infrastruktur.

Dessutom tillkommer en planerad väg norr om detaljplaneområdet till Uddnäs.

Föreningen ifrågasätter om det är god hushållning?

- 3.1.8** Det saknas alternativ till barrskogssambandet i den västra värdefulla delen i det här avsnittet av Järvakilen. Resten av kilstråket öster planområdet utmed väg 267 (Stäket/Rotebroleden) utgörs av tallföryngring och en gokartbana och saknar därmed de kvaliteter som finns i den västra delen och som ligger inom detaljplaneområdet.

- 3.1.9** Kommunen har i beskrivningen av jämförelsealternativet angett att ett mindre område utnyttjas. Kommunen har förkastat jämförelsealternativet p.g.a. att nyckelbiotopen exploateras. *Föreningen ifrågasätter varför inte möjligheten att exploatera ett mindre område har kombinerats med ett bevarande av nyckelbiotopen och/eller för att stärka barrskogssambandet.*

Föreningen hävdar att kommunen inte har redovisat jämförelsealternativ som uppfyller kraven i NJA 2009, sid 321.¹

- 3.1.10** Mark- och miljödomstolen (ref. 11) har inte beaktat *Föreningens* önskemål om syn utan domstolen hänvisar till att det går att göra en bedömning efter inlämnat utredningsmaterial. *Föreningen* menar att hela planprocessen verkar ha skett vid skrivbordet och för att förstå *Föreningens* argument, när det gäller det föreslagna kompensationsområdet, krävs besök i fält.

- 3.1.11** Mark- och miljödomstolen (ref. 11) anger alltigenom samma skäl som Länsstyrelsen (ref. 9) avseende vår syn på delar av miljökonsekvensbeskrivningen. *Föreningen* håller med båda instanserna att miljökonsekvensbeskrivningen behandlar samtliga lagstadgade punkter som krävs men menar att i vissa fall har inte bedömningarna hållit

¹ NJA 2009 s. 321: ”Lagstiftaren har dock betecknat kravet på en redovisning av alternativ som grundläggande och betonat att inte bara alternativa utformningar utan också – i förekommande fall – alternativa platser måste anges om miljökonsekvensbeskrivningen skall fylla sin funktion. (Se a. prop. del 1 s. 290 och del 2 s. 63.) Kravet på en redovisning av alternativ enligt 6 kap. 7 § andra stycket 4 måste ses i samband med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. En sökande skall visa att de förpliktelser som följer av kapitlet efterlevs (1 §). Det gäller bl.a. skyldigheten att vidta försiktighetsmått enligt 3 §, och för en verksamhet eller en åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde skall det enligt 6 § (tidigare 4 §) väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet skall kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (jfr prop. 1997/98:45 del 2 s. 63). Redovisningen skall kunna läggas till grund för en bedömning av ansökan enligt 2 kap. En miljökonsekvensbeskrivning skall bl.a. på så sätt bidra till att en viss verksamhet, om den får komma till stånd, leder till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt (a. prop. del 2 s. 56).

en tillräckligt hög kvalitet. Detta gäller t.ex. dagvattenutredningen där man inte ifrågasatt de använda regndata för dimensionering av vattenflöden.

Föreningen anser att detta gäller även beskrivningen av grunder, miljömålsuppfyllelse och bedömning av de tre alternativa exploateringsalternativen. Det alternativa utvecklingsalternativet ser ut att vara ett konstruerat scenario utan förankring i ett verkligt alternativ.

- 3.1.12** *Föreningen* hävdar att detta inte räcker för att säga att områdena för kompensationen är stadfäst. I både kommunens detaljplan för Stäkets verksamhetsområde (ref. 7) och i miljökonsekvensbeskrivningen (ref. 13) anses området vara en perifer del av Järvakilen.

Föreningen håller inte med eftersom Järvakilen inom Stockholms län definitionsmässigt sträcker sig från Sigtuna i norr till Södra Djurgården, se RUFS 2010 sid 164. Dessutom är de delar som ligger inom Järfälla kommun längs Rotebroleden centrala för den del som utgör *barrskogssambandet* i hela Järvakilen.

- 3.1.13** Mark- och miljödomstolen (ref. 11) anger att, av handlingar i målet, samråd skett mellan Järfälla kommun, länsstyrelsen och närliggande kommuner (Upplands Väsby och Sollentuna). Detta har bl.a. berört kompensationsåtgärder för förlust av barrskogssambandet i Järvakilen i och med exploateringen av verksamhetsområdet. Länsstyrelsen har vid upprepade tillfällen, vid samrådsförfarandet, vid utställningen samt i en skrivelse efter antagandet av detaljplanen, påpekat vikten av överenskommelser med grannkommunerna. (ref. 14 och 16) när det gäller kompensationsåtgärder för att stärka barrskogssambandet, "*Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde*", (ref. 12) sid 17.

Dessutom krävs åtgärder för att förbättra viltövergångens funktion. Se Callunas rapport, sid 16. Dessa kompensationsåtgärder sker dels på mark utanför Järfällas kommungräns men också på Häradsallmänningens mark.

Länsstyrelsen påpekar i sitt beslut om [antagande av detaljplan](#) (ref.7) att "*det är inte bara är lokala utan även regional värden för naturmiljön som påverkas av planförslaget. Kompensation behöver därför säkerställas utanför själva planområdet*". (Ref. 14)

Det enda dokument som *Föreningen* kunnat ta del av är ett kort dokument utan egentligt avtal men med en avsiktskarta ([Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde \(daterad 2015-09-21\)](#)) (ref.15).

Föreningen hävdar att detta inte räcker för att säga att områdena för kompensationen är stadfäst.

- 3.1.14** Mark- och miljödomstolen stödjer den bedömning som görs i miljökonsekvensbeskrivningen att även om det valda alternativet (detaljplanen) lokalt bedömts medföra negativa konsekvenser vad avser olika miljöaspekter, bidrar utbyggnaden till att Järvakilens naturmiljöer och rekreativa värden tillgängliggörs och att en ny vägförbindelse över Rotebroleden, ur regionalt perspektiv innebär stora positiva värden för rekreation och friluftsliv.

Föreningen håller inte med. Det är en efterkonstruktion. I och med Rotebroledens utbyggnad måste väganslutning skapas till boende i Katrinedal och nya lösningar för lokaltrafiken i Stäkets trafikplats. Därmed kan också den barriäreffekt som Rotebroleden innebär elimineras och tillgängligheten lösas. Miljökonsekvensbeskrivningens bedömning att utbyggnadsalternativet ger positiva effekter på rekreation och tillgänglighet anser *Föreningen* vara en felaktig beskrivning.

3.1.15 Även ett försök att på mycket lång sikt skapa kompensation för ett förlorat högkvalitativt barrskogssamband faller på det faktum att kommunen saknar rådighet över resten av denna del av kilen, som nämligen hör till Häradsallmänningsen.

Föreningen ifrågasätter lösningen att på sikt skapa ett barrskogssamband i trakten av gokartbanan. Vilka effekter på barrskogssambandet som uppstår under de 100-150 år som det tar att etablera ett nytt samband.

3.1.16 *Föreningen* anser att om kompensation ske på annans mark måste det i så fall göras genom juridiskt bindande och tidsatta avtal.

3.1.17 Behovet av verksamhetsområdet baseras på att verksamheter flyttas från tunnelbanans influensområde (Veddesta) för att möjliggöra bostadsbyggande enligt den s.k. Stockholmsöverenskommelsen. Underlag för utvärdering och avvägning av andra alternativ såväl inom som utanför kommunen saknas.

3.1.18 Ändå råder det ingen brist på redan etablerad, ny industrimark i nordvästsektorn i t.ex. Upplands Bro kommun.

3.1.19 En omlokalisering av vissa verksamheter i Veddesta till sådana områden har genom privat initiativ redan påbörjats.

3.2 *Det är viktigt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av mark-och miljööverdomstolen*

3.2.1 Mark- och miljödomstolen anser att Järfälla kommun vid en avvägning mellan olika motstående intressen har hållit sig inom det handlingsutrymme som bestämmelserna ger kommunen. Av detta förstår *Föreningen* att de, liksom Länsstyrelsen, menar att kommunen har rätt att bestämma över den egna marken och att lokalisering av planområdet har stöd av RUFSS 2010 och dessutom är utpekad som verksamhetsområde i kommunens översiktsplan från 2013. Inga av dessa är lagligt bindande handlingar och en lämplig plats för de verksamheter som man önskar flytta på borde inledningsvis ha utförts och redovisats där man ställer exploatering av ett tätortsnära skogsområde mot bevarande av ett naturområde inom Järvakilen. I RUFSS 2010 betonas vikten av en förstärkning av de svaga länkarna i de gröna kilarna. Det tänkta verksamhetsområdet kommer att exploatera ett sådant område.

3.2.2 Med hänvisning till Miljöbalken 2 kap 6§ - Val av plats – och 3 Kap 1§ – Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, anser *Föreningen*, att Kommunen skall redovisa behovet, vilket kräver analys av nuvarande verksamhetsområde och redovisning av de avvägningar som gjorts för att hitta andra alternativ som ersättning, för de verksamheter i Veddesta, som inte kan integreras i planerad bebyggelse.

3.2.3 Kommunen diskuterar ett alternativt utvecklingsscenario enbart utifrån att ett mycket värdefullt grönområde, nyckelbiotopen, skulle förstöras för att spara på annan mark. Kommunen uppger inte vilken mark och vilka naturvärden som skulle sparas om man enligt alternativet skulle förstöra nyckelbiotopen. Det finns inte heller en illustrationsplan eller annan karta som visar hur alternativets område skulle förhålla sig till planområdets och Järvakilens beskaffenhet och de förefintliga naturvärdena. Det är av vikt för rättstillämpningen att fastställa om kommunen har fullgjort sina skyldigheter att redogöra om detta alternativ faktiskt finns.

- 3.2.4** Hittills finns det endast lite praxis för detaljplaner där man undersöker om ett jämförelsealternativ är ett ”rimligt alternativ” och att det behöver vara ”realistiskt”, det vill säga genomförbart så att planens mål ska kunna uppnås. Ett domslut som stödjer detta argument skulle i detta hänseende förbättra den framtida materiella rättstillämpningen och leda till att myndigheter kommer att redogöra bättre för planers miljöpåverkan inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningar.
- 3.2.5** Det finns vidare lite praxis om hur ett jämförelsealternativ ska kunna beskrivas likvärdigt till huvudalternativet och om det gäller i alla avseenden av planers miljöpåverkan.
- 3.2.6** Det behövs också fler ledande domar om hur kommunens skäl till val av de behandlade alternativen ska redogöras och på vilket sätt denna bedömning under samrådet har gjorts. Syftet med rimliga alternativ är att hitta vägar för att minska eller undvika betydande skadlig miljöpåverkan och inte för att låta en plan framstå i bättre dager.

4 Omständigheter och utveckling av talan

4.1 Kommunen har inte visat behovet av detaljplanen

- 4.1.1** När ett planförfarande och myndigheten bedömer att detaljplanen medför betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning, en miljökonsekvensbeskrivning också upprättas där även rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd ska identifieras, beskrivas och bedömas, 6 kap. 11 och 12 § Miljöbalken.

Redovisningen i miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna läggas till grund för en bedömning av denna ansökan enligt 2 kap. Miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen ska bl. a på så sätt bidra till att planen leder till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt.

- 4.1.2** Syftet med planen är enligt kommunen: ”Syftet är att skapa ett nytt område för verksamheter i kommunen. Området planeras för verksamheter som inte är lämpliga i en stadsmiljö och en del av de verksamheter som finns i Veddesta skulle kunna omlokaliseras hit. Utbyggnad av verksamhetsområdet ger då möjlighet att utveckla en regional stadskärna med närhet till kollektivtrafik i Veddesta”.

I miljökonsekvensbeskrivningen anges: ”I översiktsplanen bedöms läget ha stor potential att utvecklas som verksamhetsområde och möjliggöra för stadsomvandling i Järfälla (i Veddesta) för att möta den tillväxt som regionen ser framöver. Mot bakgrund av detta bedöms att ytterligare studier gällande lokalisering inte kan motiveras”.

Föreningen har tidigare ifrågasatt syftet eftersom vi saknar behovsanalys. Både kommunen och Länsstyrelsen har betonat vikten av ett verksamhetsområde för att utveckla den regionala stadskärnan inom tunnelbanans influensområde. *Föreningen* anser att behovet måste utredas:

1. Vilka verksamheter planerar/kommer att flytta till det nya verksamhetsområdet?
2. Hur stort område erfordras för att flytta verksamheterna?
3. Finns det andra alternativa platser i eller utanför kommunen?
4. Vilka konsekvenser får det om verksamhetsområdet inte exploateras?

Föreningen anser att ovanstående analys måste göras för att en avvägning mellan behovet av att exploatera verksamhetsområdet och konsekvenser för Järvakilens funktion med bl. a ett fungerande barrskogssamband skall möjliggöras. Finns en koppling mellan behovet att exploatera Stäkets verksamhetsområde och möjligheterna att exploatera Veddesta?

- 4.1.3** Behovet av verksamhetsområdet har inte utretts. Som skäl för etableringen av verksamhetsområdet betonas vikten av att frigöra mark i Veddesta industriområdet för att bygga bostäder i tunnelbanans influensområde. I plansbeskrivningen, sid 4, anges:

”Området planeras för verksamheter, främst större och skrymmande, som inte är lämpliga i en stadsmiljö. En del av de större verksamheter som idag finns i Veddesta skulle kunna omlokaliseras hit. Utbyggnad av verksamhetsområdet ger då möjlighet att utveckla en regional stadskärna med närhet till kollektivtrafik i Veddesta”.

Från Föreningens sida ifrågasätter vi om inte en analys måste göras för att utröna vilka företag som kommer att flytta innan det värdefulla området i den regionala grönsstrukturen tas i anspråk. Kommer verksamheter i Veddesta att flytta till det nya verksamhetsområdet? En grov analys innebär enligt vår bedömning följande:

Bild 2 Analys av verksamheter som kan flyttas från Veddesta

- Av bilden framgår ägarförhållanden till marken. (Rödmarkerat område)
- Verksamhetsområdet i Veddesta består av småskalig verksamhet som kräver kundnära läge. Kan med fördel integreras i den planerade bebyggelsen.
- 4 – 5 företag kan ev. flyttas. Några av företagen äger tomterna varför de kan välja annan plats? Stena Recycling flyttar till annan plats. Edins kranar och Ramirent kräver uppställningsytor för kranar, containrar och arbetsbodar vilket kan innebära svårigheter att uppnå den grönytefaktor som krävs vid en förflyttning till Stäkets verksamhetsområde.
- Kommunens förråd och maskiner behöver ligga mera centralt. I planer för Barkarbystaden yrkas på utrymme inom staden i st.f. det perifera läget som en

lokalisering i Stäket innebär. Innan alternativ plats fastställs är läget osäkert om området kan användas för bostadsbebyggelse.

- e. Fotbollsplaner och idrottsanläggningar bl. a Badmintonhall, bör vara kvar eller ligga mera centralt.
- f. I [program för södra Veddesta](#) (ref. 22), vars syfte är, att ge förutsättningar för Veddesta att utvecklas till en blandstad som inrymmer, bostäder, kontor, service och andra verksamheter, nämns inget om behovet av Stäkets verksamhetsområde för att genomföra planerna.

4.1.4 *Föreningen* menar att en analys kan innebära att ett mindre verksamhetsområde krävs för att genomföra utvecklingen av Veddesta, vilket ger möjlighet till bättre förutsättningar för att bevara och stärka barrskogssambandet och den regionala grönstrukturen.

4.1.5 Sammanfattningsvis anser *Föreningen* att en analys är nödvändig och att en hänvisning till Stockholmsöverenskommelsen inte är tillräcklig. Innan denna analys sker kan inte behovet av verksamhetsområdet vägas mot de konsekvenser som etableringen för grönstrukturen.

4.1.6 I PBL anges att samordning mellan kommuner bör ske av t ex köpcentrum. *Föreningen* anser att denna samordning också borde ske av verksamhetsområden för att säkra en fungerande grönstruktur. Det planerade verksamhetsområdet kräver en omfattande infrastruktur och i grannkommunen exploateras ett verksamhetsområde, Stockholm NV, på 65 ha. Dessutom planeras ytterligare 28 ha. Båda områdena ligger längs E 18, c:a 5 km NV Stäkets verksamhetsområde.

4.1.7 *Föreningen* hävdar att det saknas en redovisning av rimliga alternativ. Kommunen uppger att ytterligare studier inte kan motiveras. Ett beslutsgrundande jämförelsealternativ som ger allmänheten en korrekt bild av de val som gjordes har inte redovisats.

4.2 I miljökonsekvensbeskrivningen har inte utretts planens miljöpåverkan

4.2.1 I miljökonsekvensbeskrivningen (ref. 13) anges:

”Vald lokalisering finns utpekad i kommunens översiktsplan, Järfälla - Nu till 2013. I översiktsplanen bedöms läget ha stor potential att utvecklas som verksamhets-område och möjliggöra för stadsomvandling i Järfälla (i Veddesta) för att möta den tillväxt som regionen ser framöver. Mot bakgrund av detta bedöms att ytterligare studier gällande lokalisering inte kan motiveras. (Miljökonsekvensbeskrivning Sid. 12).

Samtliga alternativ bedöms medföra negativ miljöpåverkan, bilden är dock inte enhetlig. Tydligt är att den samlade bedömningen blir mer negativ för alternativt utvecklingsscenario i jämförelse med de övriga, även om det finns skillnader mellan olika miljöaspekter. De största skillnaderna mellan alternativen bedöms röra natur- och vattenmiljö samt rekreation. Även om planförslaget lokalt innebär negativa konsekvenser avseende olika miljöaspekter, bidrar samtidigt utbyggnaden till att Järvakilens naturmiljöer/rekreativa värden tillgängliggörs. En ny vägförbindelse över Rotebroleden, som idag utgör en absolut barriär, innebär ur ett regionalt perspektiv stora positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv”. (Miljökonsekvensbeskrivning Sid. 35).

I och med Rotebroledens utbyggnad måste väganslutning skapas till boende i Katrine-dal. För att erhålla en planfri korsning måste en bro byggas. Därmed är också den bar-riäreffekt som Rotebroleden innebär eliminerad och tillgängligheten till rekreations-områdena lösta. I miljökonsekvensbeskrivningen utgör därför nollalternativets nega-tiva effekter på rekreation och tillgänglighet en felaktig beskrivning. De ur regionala perspektivet stora positiva konsekvenserna för rekreation och friluftsliv är heller inte en fördel vid etablering av verksamhetsområdet.

Föreningen finner det olämpligt att kommunen använder ensidiga beskrivningar av fördelar som inte stämmer med verkligheten. Hur kan senare avvägningar göras mel-lan alternativ och konsekvenser av etableringen?

Föreningen anser att kommunen för att möta krav på att stärka och utveckla barr-skogssambandet och god hushållning måste redovisa tillämpbara och realistiska alter-nativ.

4.2.2 I nollalternativet anges:

"Vidare ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla "en beskrivning av miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen inte genom-förs. Vidare ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla "en beskrivning av miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen inte ge-nomförs. Det sistnämnda föreslås motsvara planens nollalternativ. Mot bakgrund av detta bedöms att ytterligare studier gällande lokalisering inte kan motiveras". Miljökonsekvensbeskrivning (Ref 13, sid 12).

Föreningen bestrider slutsatsen mot bakgrund av bristerna i kvarvarande område öster om det planerade verksamhetsområdet och de påstådda fördelarna av att etablera verk-samhetsområdet ur rekreations- och tillgänglighetssynpunkt.

4.2.3 Planförslag - Huvudalternativ

"Konsekvenserna på naturmiljön avseende områdets nedsatta funktion som ekologisk spridningszon, bedöms lokalt som måttligt negativa. Påverkans-graden på spridningsmöjligheter för växt- och djurliv bedöms i jämförelse med nollalternativet bli måttlig eftersom planområdet inte bedöms vara av-görande för spridningsmöjligheter i öst-västlig riktning, och spridningsmög-ligheter i nord-sydlig riktning redan är begränsade av Rotebroleden". Mil-jökonsekvensbeskrivning (Ref. 13, sid 16).

Sammantaget bedöms exploatering enligt planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser för naturmiljön. ". Miljökonsekvensbeskrivning (Ref. 13, sid 16).

Föreningen bestrider slutsatsen mot bakgrund av bristerna i kvarvarande område öster om det planerade verksamhetsområdet. I bedömningen har inte hänsyn tagits till om-rådets centrala roll i den regionala gröonstrukturen. Järvakilen i Stockholms län sträcker sig från Sigtuna i norr till södra Djurgården i söder. Barrskogssambandet utgör en flaskhals i hela Järvakilen eftersom det inte finns något annat barrskogssamband längs hela Rotebroleden. Ett barrskogssamband är viktigt för bl.a. barrskogsmesar, som ut-gör en indikator för miljömålet "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv". Ro-tebroleden utgör en mindre barriär för fåglar.

4.2.4 Alternativt utvecklingsscenario

I Miljökonsekvensbeskrivningen anges: "Enligt miljöbalken 6 kap 12 § ska "rimliga alternativ med hänsyn till planen eller programmets syfte och geografiska räckvidd identifieras, beskrivas och bedömas". Vidare ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla "en beskrivning av miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs". Det sistnämnda föreslås motsvara planens nollalternativ". Miljökonsekvensbeskrivning (Ref. 13, sid 12).

"Spridningsmöjligheter för växt- och djurliv bedöms i jämförelse med nollalternativet som måttligt negativ, då alternativt utvecklingsscenario inte antas vara avgörande för spridningsmöjligheter i öst-västlig riktning, och spridningsmöjligheter i nord-sydlig riktning redan är begränsade av Rotebroleden. Sammantaget bedöms exploatering enligt det alternativa utvecklingsscenariot medföra stora negativa konsekvenser för naturmiljön". Miljökonsekvensbeskrivning (Ref. 13, sid 17).

Föreningen anser att alternativet är konstruerat och bestrider slutsatsen mot bakgrund av att nyckelbiotopen har en begränsad funktion i barrskogssambandet och har enligt Callunas "Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde" (ref. 12) bedömning svårt att utvecklas som en isolerad ö. Omgiven av barrskog som i nollalternativet får den möjlighet att utvecklas till full potential.

4.2.5 I [Samrådsredogörelse](#), 2015-02-19, (Miljö- och bygglovsnämnden, sid 9, 4 stycket) anges:

"Det är av stor vikt att en grön korridor sammanfogar områdena med nyckelbiotop och skogen i norr, korridoren kan placeras där så passar med avseende på byggnadernas placering. Det är viktigt att grönytefaktorer så som exempelvis sedumtak inte ses som en kompensation för minskad naturmark. Grön korridor underlättar vistelse i biotopområdet för fåglar som exempelvis talltita, men även för andra djur och växter. Att ha en grön korridor gör även att området med naturliga ljud såsom fågelsång uppfattas som trevligt av områdets besökare."

Föreningen konstaterar för att öka nyckelbiotopens funktion bör ett större skoglig samband avdelas för att förbinda nyckelbiotopen med skogsområdet i norr.

Föreningen ser det som möjligt, att om nyckelbiotopens utsatta läge hade observerats tidigare i processen, så hade i utarbetande av alternativa scenarier en bättre lösning kunnat uppnås.

4.2.6 I miljökonsekvensbeskrivningen redogörs för konsekvenserna huvud-, alternativ- scenario och nollalternativet enbart från ett generellt perspektiv eftersom kommunen i processen med miljökonsekvensbeskrivningen har utgått från att området är av lokalt intresse och 500 m är de krav som RUFS kräver som samband.

Föreningen saknar i planhandlingarna därför en redogörelse och jämförelse för de olika alternativens påverkan på det regionala barrskogssambandet och grönstrukturen.

I vart fall utgör jämförelsealternativet inte ett rimligt alternativ då det endast stödjer sig på, enligt Föreningens mening konstruerat alternativ, inte beskrivs likvärdigt, och inte berör dess påverkan på grönkilen och barrskogssambandet.

4.2.7 För en bedömning av jämförelsealternativets miljöpåverkan är varken planförslaget eller jämförelsealternativet i samrådsförslaget försedd med tillräckligt underlag. Den utredning som Calluna (Fältvalidering av barrskogs-sambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde) har gjort och som be-

lyser både områdets kvalitet och brister har inte utnyttjats för att med planförslaget och jämförelsealternativet reducera de brister som ett genomförande av planförslaget innebär för barrskogssambandet.

Föreningen anser att denna kunskap inte har tagits med i jämförelsealternativets redogörelse, varför denna inte utgör ett realistiskt, rimligt alternativ.

4.3 Föreningens förslag till alternativa planförslag

- 4.3.1** Eftersom en analys av vilka behov exploatering i Veddesta ställer på behovet av att exploatera Stäkets verksamhetsområde saknas ifrågasätter *Föreningen* behovet av att försvaga detta viktiga samband för Järvakilen. Ramirent ett av de företag som behöver flytta har nu ett stort område i Brunna Logistikcenter, beläget 5 km väster det planerade verksamhetsområdet. Stena Recyling har också enligt uppgift beslutat att flytta utanför kommunen. Kvar finns Edins kranar och Svensk risimport vilka har ett par mindre tomter.

Föreningen anser att Veddesta industriområde kan exploateras utan att Stäkets verksamhetsområde etableras och saknar en sådan avvägning.

- 4.3.2** *Föreningen* ifrågasätter inte att om området etableras kommer det att finnas verksamheter som kommer att etablera sig där. En analys skulle också redovisa storleksbehovet och därigenom kan storleken på det planerade verksamhetsområdet reduceras till förmån för att säkra och utveckla barrskogssambandet.

- 4.3.3** Området med gokartbanan och marken söder därom mot Rotebroleden utnyttjas för verksamheter. Barrskogssambandet ligger kvar mellan Stäkets trafikplats och nyckelbiotopen. Därigenom förstärks nyckelbiotopens kvaliteter och bevarande. Nyckelbiotopen 350 m NV nyckelbiotopen inom verksamhetsområdet förstärks också. Den analys av vilka verksamheter som kan flyttas från Veddesta som vi föreslagit kan också innebära att ett mindre verksamhetsområde krävs för att möta behovet enligt Stockholmsöverenskommelsen. Ett fördjupat resonemang krävs.

- 4.3.4** Kommunen har i beskrivningen av jämförelsealternativet angett att ett mindre område utnyttjas.

Föreningen ifrågasätter varför inte den möjligheten har kombinerats med ett bevarande av nyckelbiotopen eller för att stärka barrskogssambandet.

4.4 Brister i planprocessen

- 4.4.1** Under planarbetet har fokusering skett på att lämna ett 500 m brett natursamband öster om detaljplaneområdet enligt RUFs ”rekommendation”. Ingen hänsyn har tagits till att exploateringen sker av ett område som utgör en avgörande länk för Järvakilens funktion där den är avgörande för barrskogs- och spridningssambandets funktion.

Dessutom ligger detta spridningssambandet öster om verksamhetsområdet, till större del ligger på en Häradsallmäning som regleras av en särskild lag, bl. a skall; ”*Allmännings skogsmark med därpå växande skog skall genom utnyttjande på lämpligt sätt av markens virkesalstrande förmåga skötas efter skogsbruksplanen så, att tillfredställande ekonomiskt utbyte vinnes och, såvitt möjligt, i huvudsak jämn avkastning erhålles*”.

- 4.4.2** Analys av konsekvenserna för detta spridningssamband i kvarvarande delar av Järvakilen öster om verksamhetsområdet är inte utrett. Inventering och analys av det

kvarvarande området öster om verksamhetsområdet skedde först sent i processen och har inte inkluderats i konsekvensbeskrivning och beslutsunderlag.

4.4.3 Konsekvenser:

Svagheter i kvarvarande spridningssamband finns inte med i miljökonsekvensbeskrivningen utan fokus har skett från kommunens sida på att området, som lämnas kvar uppfyller det av RUFS rekommenderade 500 m. Kvaliteten har inte bedömts, t.ex. har gokartbanans och den invasiva arten silvergranens utbredning inte analyserats och belysts.

Kommunens bedömning i konsekvensbeskrivning "Konsekvenserna på naturmiljön avseende områdets nedsatta funktion som ekologisk spridningszon, bedöms lokalt som måttligt negativa" är enligt Föreningen fullständigt missvisande och tar inte hänsyn till kvaliteten på kvarvarande spridningssamband.

Föreningen anser vidare att alternativa och rimliga placeringar av verksamhetsområdet inte har utretts där hänsyn tas till barrskogssambandets funktion för den regionala grönsstrukturen.

4.4.4 Naturvärdesinventeringen. Kommunen begränsade inventeringens omfattning till endast den västra delen av området. Se *"Naturvärdesinventering i skog kring Rotebroleden"*, betecknad (Calluna NVI). Datum för rapporten 2014-04-28. Se karta 1 och 2 sid. 14. Inventeringen genomfördes 2014-03-10 (sid 3) vilket ligger utanför det rekommenderade tidsspannet. Komplettering av groddjurslek skedde senare.

Enligt uppdragsbeskrivningen kan inventeringen, enligt beställaren, komma att fortsätta efter sommaren, och då omfatta hela kommunens utredningsområde. Detta har inte skett.

4.4.5 Konsekvenser av den bristande inventeringen:

Uppenbara brister i kvarvarande del av Järvakilen öster om verksamhetsområdet uppmärksammades inte. När rapporten togs fram fanns tillräckligt med tid för att genomföra nödvändiga analyser och åtgärder.

En utdikad våtmark norr om mossen, strax söder om verksamhetsområdet, finns inte med i analysen.

Järfällas kanske största tall med en ålder på över 250 år och med en omkrets på 3 m och ett ev. kulturminne som "suptall" kommer att avverkas. Tallen betraktas som skyddsvärd enligt Naturvårdsverkets *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd*, sid 14.

Föreningen anser att dessa allvarliga brister leder till att Miljömålsanalysen i miljökonsekvensbeskrivningen blir felaktig och lämpliga alternativa placeringar av verksamhetsområdet inte har utretts.

Föreningen saknar också en skogsfågelinventering av hela området. Indikatorer för miljömålet "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv" använder skogsfåglar. Eftersom området mellan Stäkets trafikplats och Katrinedal utgör det enda barrskogssambandet längs Rotebroleden i Järvakilen hade områdets kvaliteter kunnat uppmärksammas och användas i den fortsatta planeringen. För fåglar utgör Rotebroleden en mindre barriär.

4.5 Kommunen har inte redovisat ett rimligt alternativ

4.5.1 När myndigheten bedömer att en detaljplan medför betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas där även rimliga alternativ (så kallade jämförelsealternativ) med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd ska identifieras, beskrivas och bedömas, 6 kap. 11 och 12 § Miljöbalken. Redovisningen i MKB:n ska kunna läggas till grund för en bedömning av denna ansökan enligt 2 kap. Miljöbalken. MKB:n ska bland annat på så sätt bidra till att en viss verksamhet leder till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt.

4.5.2 Planförslaget uppges vara cirka 30 hektar där det "planeras för etablering av ytkrävande verksamheter (såsom logistikverksamhet, ev. bussterminal, återvinningscentral etc.), ny infrastruktur i form av vägar, dagvattenhantering m.m. samtidigt som vissa befintliga värden avses bevaras; nyckelbiotop samt grönsåtråk för dagvattenhantering".² En illustration för huvudalternativet finns inte i MKB:n, utan enbart i planbeskrivningen.³

4.5.3 I MKB:n beskrivs ett "rimligt alternativ" på följande sätt:⁴

"Som ett rimligt alternativ studeras ett alternativt utvecklingsscenario. I ett alternativ till planförslaget planeras verksamhetsområdet till en någöt mindre total yta (ca 28 hektar). Utbyggnaden planeras mer heltäckande och med andra väglösningar, varför nyckelbiotopen i området inte avses att bevaras. I området planeras precis som i planförslaget för etablering av ytkrävande verksamheter (såsom logistikverksamhet, ev. bussterminal, återvinningscentral etc.), ny infrastruktur i form av vägar, dagvattenhantering m.m."

4.5.4 Kommunen diskuterar ett alternativt utvecklingsscenario enbart utifrån att ett mycket värdefullt grönområde, nyckelbiotopen, skulle förstöras för att spara på annan mark. Så här beskrivs nyckelbiotopen:⁵

"Norr om Rotebroleden finns en nyckelbiotop som utgörs av tallskog på moränmark (figur 2). Nyckelbiotopen har inventerats under våren 2014. Nyckelbiotopen kan delas in i tre delområden. Huvuddelen består av ett område med 150-200-åriga tallar med inslag av uppväxande gran och ädelgran. De uppväxande granarna medför en ökad skuggning av tallarna. Delområdet har bedömts hysa påtagligt naturvärde. Den östligaste delen av nyckelbiotopen är fuktigare och har ett högre inslag av död ved. Detta delområde har preliminärt bedömts ha högt naturvärde och här hittades tallticka som är en rödlistad naturvår[d]sart, kategori nära hotad. Den nordligaste delen av nyckelbiotopen utgörs av ett mindre kärr. Kärrret kan eventuellt utgöra ett lekvatten för groddjur. Här noterades dock inte några spår av grodlek vid fältbesök 17 april, 2014. Kärrret har bedömts ha ett påtagligt naturvärde och nyckelbiotopen bedöms sammantaget vara av regional betydelse."

4.5.5 Kommunen uppger inte vilken mark och vilka naturvärden som skulle sparas om man enligt alternativet skulle förstöra nyckelbiotopen. Det finns inte heller en illustrationsplan eller annan karta som visar hur alternativets område skulle förhålla sig till planområdets och Järvakilens beskaffenhet och de förefintliga naturvärdena. Kommunen har på inget sätt redogjört att detta alternativ faktiskt finns eller vilken avgränsning al-

² Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 13.

³ Planbeskrivningen, s. 16.

⁴ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 13.

⁵ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 14 f.

ternativet jämfört med planförslaget skulle få. Kommunen når därmed inte upp till kravet att redogöra ett faktiskt alternativt scenario.⁶

4.6 Jämförelsealternativet är inte ”rimligt”, eftersom det inte är ”realistiskt”

- 4.6.1 Såväl Europeiska kommissionen⁷ som förarbetena⁸ uppger att ett ”rimligt alternativ” ska vara ”realistiskt” för att uppnå planens mål. Ett sådant jämförelsealternativ har därför samma krav på sig att vara ”verklighetsförankrat” och lagenligt, det vill säga genomförbart som huvudalternativet.⁹ Ett orealistiskt, inte genomförbart jämförelsealternativ skulle vara ett pro forma respektive skenalternativ¹⁰ och strider mot reglerna i Miljöbalken samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om vissa planers och programs miljöpåverkan.¹¹ Jämförelse med ett omöjligt alternativ skulle inte uppfylla reglernas syfte. Se även Naturvårdsverkets allmänna råd om miljöbedömningar av planer och program, NFS 2009:1¹², MÖD 2013:9¹³, MÖD

⁶ Europeiska kommissionen Generaldirektorat miljö: Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, 2004, s. 26: ”När det i direktivet föreskrivs att man skall identifiera, beskriva och utvärdera den betydande miljöpåverkan som realistiska alternativ kan antas medföra, görs ingen skillnad mellan å ena sidan bedömningskraven för utkastet till planer och program och å andra sidan dem som tillämpas för de alternativa lösningarna. Det centrala i kravet är att den betydande miljöpåverkan som planen eller programmet och alternativen kan antas medföra fastställs, beskrivs och bedöms på ett likvärdigt sätt. - - - Det är väsentligt att den myndighet eller det parlament som ansvarar för antagandet av planen eller programmet, liksom de myndigheter och den allmänhet som deltar i samråd, bibringas en riktig bild av vilka realistiska alternativ som finns och att man förklarar varför de inte anses vara den bästa lösningen.”

⁷ Europeiska kommissionen 2004, s. 26 f.: ”Skyldigheten att ta fram, beskriva och bedöma ’rimliga’, dvs. realistiska, alternativ, måste ses i sammanhang med direktivets syfte, som är att se till att miljöpåverkan av genomförandet av planer och program beaktas i samband med att de utarbetas och innan de antas.”

⁸ Jfr. prop. 1997/98:45 del 2 s. 56 samt 63: ”Bland de krav som skall ställas på en miljökonsekvensbeskrivning ingår också att alternativa platser, om sådana är möjliga, och alternativa utformningar skall redovisas. - - - Om en redovisning av alternativ inte har gjorts när en ansökan kommer in till en tillståndsprövande myndighet, bör myndigheten kräva att sökanden gör en sådan redovisning. Alternativa platser behöver dock bara redovisas om sådana är möjliga. Detta bör i de allra flesta fall vara möjligt och nödvändigt för att miljökonsekvensbeskrivningen skall fylla sin funktion. - - - Om sökanden vägrar att komplettera och redovisa alternativ trots att realistiska sådana sannolikt kan finnas bör konsekvensen bli att ansökan anses så bristfällig att den avvisas. Om det är möjligt att ta upp den till prövning kan det leda till att ansökan avslås därför att hänsynsreglerna i 2 kap., framför allt lokaliseringsregeln, inte är uppfyllda. - - - För att en jämförelse mellan verksamheten enligt ansökan och de redovisade alternativen skall kunna göras, måste givetvis redovisningen innefatta de uppgifter som krävs för att kunna bedöma även alternativens miljöpåverkan. Vidare skall alltid ges en motivering till varför ett visst alternativ har valts.”

Se också prop. 2003/04:116 s. 40: ”Det är även viktigt att komma ihåg de skillnader som följer av att det i det ena fallet rör sig om en plan eller ett program och i det andra fallet ett specifikt projekt. Betoningen på alternativ är något större i miljökonsekvensbeskrivningen av planer och program, eftersom planering sker på ett mer strategiskt plan och det kan vara lämpligt att bedöma alternativa lösningar på ett annat sätt än vid ansökan om tillstånd för en specifik verksamhet.”

⁹ Se Europeiska kommissionen 2004, s. 27 men också Hoppe, Werner, Beckmann, Martin, UVPG – Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung, 4. u., Carl Heymanns, Köln, 2012, s. 453.

¹⁰ Hoppe/Beckmann, s. 454.

¹¹ Hädanefter förkortat till ”SMB-direktivet”.

¹² NFS 2009:1, s. 2: ”Med rimliga alternativ bör avses både alternativa planer och program och olika alternativ inom ramen för en plan eller ett program. Syftet med planen, programmet eller ändringen av planen eller programmet bör inte vara så snävt formulerat att det bara finns ett rimligt alternativ eller att möjligheten att utveckla alternativ är kraftigt begränsad. Alternativ som innebär att syftet med planen eller programmet inte kan nås kan ej anses rimliga. De rimliga alternativ som tas fram bör uppvisa sådana skillnader i utförande och lösningar för att nå syftet med planen eller programmet att det är meningsfullt att göra

2013:44¹⁴ och Mark- och miljööverdomstolens dom, den 2013-12-23 i mål nr P 6591-13, samt NJA 2009 s. 321¹⁵.

4.6.2 Kommunen uppger i miljökonsekvensbeskrivningen att naturliga våtmarker inom planområdet bör bevaras¹⁶ och att dessa utgör mycket värdefulla miljöer.¹⁷

jämförelser mellan alternativen. Den betydande miljöpåverkan som olika alternativ kan antas medföra bör beskrivas på ett likvärdigt sätt för att alternativen ska kunna jämföras.”

¹³ Se MÖD 2013:9: ”Enligt 6 kap. 12 § miljöbalken ska inom ramen för en miljöbedömning enligt 11 § myndigheten eller kommunen upprätta en miljökonsekvensbeskrivning där den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivs och bedöms. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd ska också identifieras, beskrivas och bedömas. Bestämmelsen avser att genomföra artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om vissa planers och programs miljöpåverkan. Utgångspunkten för avgörandet av vilka alternativ som är rimliga att bedöma är alltså planens eller programmets syfte. Med rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets geografiska räckvidd menas olika alternativa sätt att uppnå målen med planen eller programmet. När det gäller markanvändningsplaner är uppenbara alternativ att områden som avdelats för en viss typ av verksamheter eller ändamål utnyttjas för annat ändamål, liksom att alternativa områden väljs ut för sådana verksamheter och ändamål. Alternativen kan alltså handla om alternativ lokalisering av den typ av verksamhet som man planerar för (prop. 2003/04:116 s. 64). I Kommissionens handbok, Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, anges bl.a. följande vad gäller redovisning av alternativa lösningar. När det i direktivet föreskrivs att man ska identifiera, beskriva och utvärdera den betydande miljöpåverkan som realistiska alternativ kan antas medföra, görs ingen skillnad mellan å ena sidan bedömningskraven för utkastet till planer och program och å andra sidan dem som tillämpas för de alternativa lösningarna. Det centrala i kravet är att den betydande miljöpåverkan som planen eller programmet och alternativen kan antas medföra fastställs, beskrivs och bedöms på ett likvärdigt sätt. Kraven i artikel 5.2 beträffande omfattningen och detaljeringskraven avseende uppgifterna i miljörapporten gäller även de alternativa lösningarna. Det är väsentligt att den myndighet eller det parlament som ansvarar för antagandet av planen eller programmet, liksom de myndigheter och den allmänhet som deltar i samråd bibringas en riktig bild av vilka realistiska alternativ som finns och att man förklarar varför de inte anses vara den bästa lösningen (se s. 26 i nämnda handbok).”

¹⁴ MÖD 2013:44: ”I Naturvårdsverkets allmänna råd om miljöbedömningar av planer och program (NFS 2009:1) sägs bl.a. att alternativ som innebär att syftet med planen inte kan nås inte kan anses rimliga. Syftet med planen bör dock inte vara så snävt formulerat att det bara finns ett rimligt alternativ eller att möjligheten att utveckla alternativet är kraftigt begränsad.”

¹⁵ NJA 2009 s. 321: ”Lagstiftaren har dock betecknat kravet på en redovisning av alternativ som grundläggande och betonat att inte bara alternativa utformningar utan också – i förekommande fall – alternativa platser måste anges om miljökonsekvensbeskrivningen skall fylla sin funktion. (Se a. prop. del 1 s. 290 och del 2 s. 63.) - - - Kravet på en redovisning av alternativ enligt 6 kap. 7 § andra stycket 4 måste ses i samband med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. En sökande skall visa att de förpliktelser som följer av kapitlet efterlevs (1 §). Det gäller bl.a. skyldigheten att vidta försiktighetsmått enligt 3 §, och för en verksamhet eller en åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde skall det enligt 6 § (tidigare 4 §) väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet skall kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (jfr prop. 1997/98:45 del 2 s. 63). Redovisningen skall kunna läggas till grund för en bedömning av ansökan enligt 2 kap. En miljökonsekvensbeskrivning skall bl.a. på så sätt bidra till att en viss verksamhet, om den får komma till stånd, leder till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt (a. prop. del 2 s. 56). Vidare finns en koppling till det tidigare samrådet genom att sökanden kan ha anledning att i miljökonsekvensbeskrivningen behandla realistiska alternativ som kommer fram vid samrådet. Därmed är dock inte sagt att sökanden kan begränsa sin redovisning till sådana alternativ; ytterst är det sökanden som svarar för att beskrivningen innehåller alla de uppgifter som behövs. Det är då viktigt att sökanden inte är obenägen att se alternativ till den lösning som sökanden själv förordar och att materialet så utformas att andra intressenter och ytterst den beslutande domstolen får underlag för en egen bedömning. Mot bakgrund av det anförda måste ett minimikrav vara att sökanden i miljökonsekvensbeskrivningen redogör för olika möjligheter och motiverar varför ett alternativ inte har följts upp närmare eller anger på vilken grund sökanden har kommit fram till att inga alternativ finns.”

¹⁶ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 17.

¹⁷ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 15.

”Den nordligaste delen av nyckelbiotopen utgörs av ett mindre kärr. Kärrret kan eventuellt utgöra ett lekvatten för groddjur. Här noterades dock inte några spår av grodlek vid fältbesök 17 april, 2014. Kärrret har bedömts ha ett påtagligt naturvärde och nyckelbiotopen bedöms sammantaget vara av regional betydelse.”

- 4.6.3** I jämförelsealternativet skulle just denna våtmark fyllas ut och resten av nyckelbiotopen avverkas.¹⁸ I Stockholms län råder markavvattningsförbud och kommunen överväger eventuellt samråd med Länsstyrelsen för att utreda om behov av dispensansökan föreligger.¹⁹ Kommunen föreslår även att utreda kompensationsåtgärder som krav för dispens från markavvattningsförbudet.²⁰
- 4.6.4** Enligt 11 kap. 3 § Miljöbalken får markavvattning inte utföras utan tillstånd och enligt 14 § får Regeringen förbjuda markavvattning i områden där det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras. Enligt 14 § andra stycke får Länsstyrelsen ge dispens vid särskilda skäl. I förarbetena till paragrafen påtalas att huvudsyftet är att kraftigt begränsa eller upphöra med fortsatt markavvattning i de delar av landet som redan starkt utarmats på våtmarker. En sådan dispens ska ges restriktivt och enbart när de berörda naturområdena i princip saknar betydelse från naturvårdssynpunkt respektive inte försämrats genom åtgärderna.²¹ Enligt Naturvårdsverket ska de naturvärdena som berörs av en markavvattning vara mycket begränsade om en dispens ska beviljas. En bedömning om våtmarken är intakt och hur den förhåller sig till kringliggande naturvärden ska tas i beaktande.²²
- 4.6.5** Naturvårdsverket uppger att prövningen mellan allmänna och enskilda intressen inte är förutsättningslös, det vill säga dispens får inte beviljas utan föreliggande av särskilda skäl. I vanliga fall måste en enskild exploatör tåla omständigheten att inte fritt kunna förfoga över marken. Myndigheten uppger enstaka exempel för att kunna ge dispens, men som inte föreligger vid prövning av den aktuella detaljplanen. Även om kommunen skulle anföra betydande allmänna intressen så innebär en avvägning enligt skyddslagstiftningens konstruktion i vanliga fall att det allmänna intresset att bevara våtmarker har störst tyngd. Ett undantag från denna regel är givetvis mycket specifika omständigheter, exempelvis att exploateringen inte kan genomföras utanför det drab-

¹⁸ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 17.

¹⁹ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 20 samt bilagan ”Markavvattning – Länsstyrelsen Stockholm”.

²⁰ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 17: ”Utred möjligheten till kompensationsåtgärder om våtmarken inom nyckelbiotopen fylls ut (alternativt utvecklingsscenario). Krav på kompensationsåtgärder utgör ofta ett villkor för att få dispens från det rådande markavvattningsförbudet.”

²¹ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 136: ”När det gäller att ta ställning till vad som skall anses utgöra skäl för dispens måste bedömningen främst ske mot bakgrund av intresset från naturvårdssynpunkt av att bevara de återstående våtmarkerna inom området. Möjligheten att meddela dispens är avsedd att utnyttjas restriktivt. Som förutsättning för dispens skall gälla att området som berörs av markavvattning i princip saknar betydelse från naturskyddssynpunkt. Vid bedömningen får bl.a. beaktas att ett av huvudsyftena med bestämmelsen i balken är att kraftigt begränsa eller upphöra med markavvattning i de delar av landet som redan starkt utarmats på våtmarker. Avslås en dispensansökan är det därefter inte möjligt att få tillstånd till markavvattningen. Dispens bör alltså endast medges då det är fråga om begränsade åtgärder för att möjliggöra vissa arbeten och naturvärdena inte försämrats ytterligare genom åtgärderna.”

²² Naturvårdsverket, Markavvattning och rensning – Handbok för tillämpningen av bestämmelserna i 11 kapitlet i miljöbalken, Handbok 2009:5, s. 57: ”De naturvärden som kommer att påverkas av en markavvattning måste vara mycket begränsade om en dispens ska kunna ges. För våtmarker med höga naturvärden eller som är hydrologiskt intakta bör myndigheterna vara restriktiva med att tillåta verksamheter som kan påverka värdena negativt.”

bade området.²³ Kommunen har dock inte hävdat sådana omständigheter, som också illustreras genom huvudalternativets utformning där våtmarken skulle sparas.

- 4.6.6** Enligt Naturvårdsverket får en detaljplan där en våtmark skulle tas i anspråk för bebyggelse inte beviljas om en dispens samt tillstånd till markavvattnings inte kan ges. Även för detaljplaner finns krav på särskilda skäl vid sökande av dispens. Vid utfyllnad måste en kommun tidigt i planprocessen visa hur det tekniskt skulle utföras. Eftersom PBL och MB gäller parallellt finns det även möjlighet att avvisa en dispensansökan efter detaljplanen vunnit laga kraft.²⁴
- 4.6.7** Ett jämförelsealternativ ska vara lagenligt och genomförbart för att inte vara ett pro forma-alternativ respektive ett skenalternativ. Det aktuella jämförelsealternativet är inte genomförbart för att ett utfyllande av våtmarken, en markavvattnings inte skulle vara lagenligt. I Stockholms län gäller markavvattningsförbudet och kommunen har inte redogjort hur ett utfyllande tekniskt skulle utföras. Vidare är chanserna att dispens skulle beviljas mycket små för att våtmarkerna är intakta och ett utfyllande skulle förstöra höga naturvärden. Vid oklarhet borde kommunen ha utrett ett jämförelsealternativ där våtmarkerna sparas samt där planen ges en annan utformning för att kunna förverkliga detaljplanens syfte. Ett icke lagenligt, orealistiskt jämförelsealternativ skulle inte kunna uppnå detaljplanens syfte (det vill säga är inte "rimligt") och är därmed ett skenalternativ. Detaljplanen strider således mot SMB-direktivets och Miljöbalkens regleringar.

²³ Naturvårdsverket 2009, s. 58: "Bedömningen av vad som utgör särskilda skäl ska göras mot bakgrund av intresset från naturvårdssynpunkt av att bevara de återstående våtmarkerna inom området. Exempel på omständigheter som kan vara särskilda skäl för att medge en dispens är enligt Naturvårdsverkets bedömning: - Åtgärden är en komplettering av en tidigare utförd markavvattnings i ett redan kraftigt påverkat område där naturvärdena inte försämrats ytterligare av ingreppet. Naturvärden i omgivande områden, hydrologin och vattenkvaliteten får inte påverkas nämnvärt av de kompletterande åtgärderna. - Åtgärden påverkar inte våtmarker upp- eller nedströms. - Åtgärden syftar till att bibehålla produktionen på organogena jordar med endast låga naturvärden. - Inga våtmarker berörs. Länsstyrelsens prövning är alltså inte en förutsättningslös avvägning mellan intresset av att bevara våtmarker och det allmänna eller enskilda intresset av att exploatera marken. Genom att dispensbestämmelserna förts in i miljölagstiftningen är en stor del av avvägningen redan gjord. För enskilda intressen innebär bestämmelsernas utformning att avvägningen mellan det allmänna intresset att bevara våtmarker och till exempel en fastighetsägares intresse att kunna bebygga eller ändra förutsättningarna på den egna marken i vanliga fall redan är avgjord. Normala förluster och olägenheter som fastighetsägaren drabbas av genom att inte fritt kunna utnyttja fastigheten är inte skäl för dispens. Det finns heller inget uttalat stöd i lagstiftning eller förarbeten för att betydande allmänna intressen generellt ska utgöra särskilda skäl för dispens, annat än för vissa vattenverksamheter som prövats i annan ordning. Skyddslagstiftningens konstruktion innebär att bevarande av våtmarker är det allmänna intresse som har störst tyngd och att andra allmänna intressen får ge vika. Det kan naturligtvis inte uteslutas att det i undantagsfall finns situationer med angelägna enskilda eller allmänna intressen som kan innebära särskilda skäl för dispens, men det krävs mycket specifika omständigheter. En förutsättning för dispens bör vara att den planerade exploateringen inte kan genomföras utanför våtmarken."

²⁴ Naturvårdsverket 2009, s. 101: "Om en våtmark eller delar av en våtmark enligt ett förslag till [detaljplan] är tänkt att tas i anspråk för bebyggelse eller annan exploatering är en förutsättning för att planen ska kunna antas att det är möjligt att ge dispens och tillstånd till markavvattnings. PBL föreskriver nämligen att en plan måste gå att förverkliga för att kunna antas. Om det inte finns några särskilda skäl för att ge dispens för markavvattnings kan planen inte förverkligas och ska inte antas. Ett annat dilemma i planeringen är att ett våtmarksområde kan tas i anspråk genom andra typer av vattenverksamhet än markavvattnings, t.ex. utfyllnad. Kommunen måste därför i ett tidigt skede ha detaljerade uppgifter om hur en sådan markanläggningen kommer att utföras rent tekniskt. Det är därför viktigt att frågor som gäller markavvattnings är utredda tidigt i planprocessen. Det är följaktligen viktigt att länsstyrelsen i samrådet med kommunen anger om och hur eventuella exploateringsintressen kan komma i konflikt med naturvårdsintressen, t.ex. våtmarker, och att detta också redovisas i samrådsredogörelsen. PBL och MB gäller parallellt. Det innebär att det inte finns några garantier för att en verksamhet som ska prövas enligt MB får det tillstånd som krävs även om detaljplanen har fastställts."

4.6.8 Kommunen hade varit tvungen och var inte heller förhindrad att ta fram ett annat, realistiskt alternativ för att kunna jämföra olika miljöpåverkan. Ytterligare undersökningar innanför detaljplanområdet eller med en förändrad geografisk lösning skulle inte ha lett till orimliga merkostnader i planprocessen. Det saknas i detta sammanhang en förklaring varför andra alternativ inte har redogjorts eller tagits upp till bedömning. Offentligheten är på så sätt förhindrad att bilda sig en uppfattning om rimliga alternativ respektive att detaljplanen medför minsta möjliga miljöpåverkan. I planhandlingarna finns inte heller en redogörelse för alternativa, realistiska lösningar eller annorlunda sätt att uppnå detaljplanens syfte.

4.7 Jämförelsealternativet redogörs inte likvärdigt

4.7.1 Enligt Europeiska kommissionen ska ett alternativ beskrivas och bedömas på ett likvärdigt sätt.²⁵ För ett jämförelsealternativ finns samma krav på redovisning av den betydande miljöpåverkan som det finns för huvudalternativet, artikel 5.1 och 5.2 SMB-direktivet.

4.7.2 I MKB:n finns ingen redovisning av ett jämförelsealternativs geografiska avgränsning, inte heller en karta eller vilka områden som skulle sparas till följd av att ta i anspråk nyckelbiotopen.

4.7.3 Enligt Naturvårdsverket ska en kommun tidigt i planprocessen redogöra för hur en utfyllnad av våtmarken görs rent tekniskt.²⁶ Kommunen har i miljökonsekvensbeskrivningen utrett hur våtmarken ska bevaras och skyddas enligt huvudalternativet. Trots att det enligt Naturvårdsverket är en förutsättning för att konstruera ett planförslag saknar jämförelsealternativet en beskrivning om hur våtmarken tekniskt ska utfyllas och hur en uppföljning av dessa åtgärder ska ske.²⁷

4.8 Jämförelsealternativets syfte är oklart

4.8.1 Enligt punkt h i SMB-direktivets bilaga 1 ska det skrivas en sammanfattning av de skälen till valet av de alternativ som behandlats och en beskrivning av hur bedömningen gjorts och vilka problem som påträffats (t.ex. tekniska brister eller brist på

²⁵ Se återigen Europeiska kommissionen, s. 26: "När det i direktivet föreskrivs att man skall identifiera, beskriva och utvärdera den betydande miljöpåverkan som realistiska alternativ kan antas medföra, görs ingen skillnad mellan å ena sidan bedömningskraven för utkastet till planer och program och å andra sidan dem som tillämpas för de alternativa lösningarna. Det centrala i kravet är att den betydande miljöpåverkan som planen eller programmet och alternativet kan antas medföra fastställs, beskrivs och bedöms på ett likvärdigt sätt. - - - Det är väsentligt att den myndighet eller det parlament som ansvarar för antagandet av planen eller programmet, liksom de myndigheter och den allmänhet som deltar i samråd, bibringas en riktig bild av vilka realistiska alternativ som finns och att man förklarar varför de inte anses vara den bästa lösningen."

²⁶ Naturvårdsverket 2009, s. 101: "Ett annat dilemma i planeringen är att ett våtmarksområde kan tas i anspråk genom andra typer av vattenverksamhet än markavvattnings, t.ex. utfyllnad. Kommunen måste därför i ett tidigt skede ha detaljerade uppgifter om hur en sådan markanläggningen kommer att utföras rent tekniskt. Det är därför viktigt att frågor som gäller markavvattnings är utredda tidigt i planprocessen. Det är följaktligen viktigt att länsstyrelsen i samrådet med kommunen anger om och hur eventuella exploateringsintressen kan komma i konflikt med naturvårdsintressen, t.ex. våtmarker, och att detta också redovisas i samrådsredogörelsen. PBL och MB gäller parallellt. Det innebär att det inte finns några garantier för att en verksamhet som ska prövas enligt MB får det tillstånd som krävs även om detaljplanen har fastställts."

²⁷ Se Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 17, 20, 38.

kunskap) när de uppgifterna sammanställdes. Enligt Europeiska kommissionen understryker detta krav syftet med rimliga alternativ att hitta vägar för att minska eller undvika betydande skadlig miljöpåverkan och inte för att låta en plan framstå i bättre dager.²⁸

4.8.2 I och med det skapas ett jämförelsealternativ kan det studeras för- och nackdelar med olika sätt att uppnå detaljplanens syfte respektive olika former av miljöpåverkan. Kommunen ska då redogöra på vilka grunder och på vilket sätt det valda jämförelsealternativet fick ingå i miljöbedömningen samt hur alternativets prövning genomfördes.²⁹ Meningen med redogörelse och bedömning av ett jämförelsealternativ är ett omfattande tillförande av information för att stärka det av planen aktualiserade miljöintresset på ett förfaranderättsligt sätt. Ett ordentligt framtaget jämförelsealternativ kommer att leda till ”mer rätta” resultat.

4.8.3 I miljökonsekvensbeskrivningen uppges att planförslaget medför måttlig miljöpåverkan genom att nyckelbiotopens naturvärden och de naturliga våtmarkerna försöks bevaras.³⁰ Ett förverkligande av jämförelsealternativet skulle däremot innebära stora negativa konsekvenser för naturmiljön då gamla tallar avverkas, rödlistade arter försvinner och våtmarken fylls ut:³¹

”Exploatering enligt det alternativa scenariot innebär att ca 22 ha befintlig skogsmark inom planområdet avverkas, utöver den skogsmark som avverkas intill Rotebroleden när vägen breddas enligt nollalternativet. De gamla tallarna i nyckelbiotopen avverkas och våtmarken i nyckelbiotopen fylls ut. Genom att nyckelbiotopen exploateras kan planområdets södra del minskas med motsvarande areal. Påverkansgraden på skogsområdet, inklusive nyckelbiotop och rödlistad art (tallticka) blir stor. - - - Sammantaget bedöms exploatering enligt det alternativa utvecklingsscenariot medföra stora negativa konsekvenser för naturmiljön.”

4.8.4 Kommunen har i det aktuella fallet uppgett ett jämförelsealternativ som upptar en mindre yta men som skapar mycket större miljöpåverkan än huvudalternativet utan att redogöra vilka nämnvärda fördelar för natur och miljön ett genomförande av jämförelsealternativet innebär. Kommunen redogör inte heller varför eller på vilka grunder jämförelsealternativet har tagits fram eller vilken tillkommande miljöinformation som erhålls utifrån dess annorlunda utformning.

²⁸ Europeiska kommissionen, s. 27: ”De alternativa lösningar som väljs ut skall vara verklighetsförankrade. En del av skälet till varför man skall utreda alternativ är att man vill hitta vägar för att minska eller undvika betydande skadlig miljöpåverkan av en föreslagen plan eller föreslaget program. Även om det inte krävs enligt direktivet vore det idealiska slutgiltiga utkastet till en plan eller ett program det som bäst bidrar till att uppfylla de mål som anges i artikel 1. Att med avsikt välja ut alternativ för bedömning, vilka skulle medföra mycket större negativ påverkan, för att få utkastet till en plan eller ett program att hamna i bättre dager skulle strida mot det syfte som beskrivs i artikel 5.1. För att kunna anses som realistiska och genomförbara måste alternativen också sortera under den berörda myndighetens rättsliga och geografiska behörlighet. Enligt punkt h i bilaga I krävs en sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som tagits upp.”

²⁹ Se Hoppe/Beckmann, s. 451, 457.

³⁰ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 16 f.: ”Nyckelbiotopen bör skötas för att bevara och öka dess naturvärden, t.ex. genom att uppväxande granar som skuggar de grova tallarna röjs bort. Mindre träd- och buskpartier bör i möjligaste mån bevaras eller planteras inom planområdet för att möjliggöra en grönstruktur på mikronivå och öka förutsättningarna för biologisk mångfald. Naturliga våtmarker inom planområdet bör bevaras och inte dräneras till följd av exploateringsåtgärder.”

³¹ Miljökonsekvensbeskrivningen, s. 17.

- 4.8.5** I MKB:n redogörs inte ett seriöst övervägande till förmån för jämförelsealternativet. Jämförelsealternativet skulle tvärtom leda till likadan, större eller otillåten miljöpåverkan och syftar därmed inte på att hitta vägar för att minska planens miljöpåverkan, utan för att låta huvudalternativet framstå i bättre dager. Planprocessen skildrar på så sätt inte gentemot den intresserade offentligheten att det har funnits ett verkligt val mellan jämförelsealternativet och huvudförslaget.
- 4.8.6** Det av kommunen presenterade alternativa scenariot når inte heller upp till ett "rimligt alternativ" då det är alldeles för likt planförslaget, eftersom dessa i princip urskiljer sig enbart på 2 hektar och är annars helt överensstämmande. Det ligger i jämförelsealternativets väsen att undersöka och möjliggöra detaljplanens syfte från ett annorlunda perspektiv. Två alldeles lika förslag däremot cementerar intrycket att det bara finns ett möjligt tillvägagångssätt. Detta strider mot EU-direktivets intention att myndigheten ska undersöka om det finns miljövänligare lösningar för att möjliggöra en detaljplans syfte.

4.9 EU-förhandsavgörande om artikel 5

- 4.9.1** Enligt 6 kap. 12 § Miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning även identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd. Bestämmelsen avser att genomföra artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om vissa planers och programs miljöpåverkan.
- 4.9.2** Eftersom artikeln är mycket kortfattad och kan tolkas lite olika förtydligar Europeiska kommissionen kraven på bedömning av miljökonsekvenserna och att redovisa rimliga alternativ på följande sätt:³²

"5.10. Genomförandet av planer och program kan täcka ett brett spektrum av aspekter och bestämmelser. Det bör därför betonas att en bedömning framför allt måste inriktas på den del av genomförandet som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. Ändå måste alla delar av genomförandet utredas, eftersom de sammantaget kan ha en betydande påverkan. Frågan om huruvida olika delar av en plan eller ett program kommer att genomföras i verkligheten eller inte är dock inte något som skall tas upp i bedömningen.

Alternativa lösningar

5.11. Skyldigheten att ta fram, beskriva och bedöma 'rimliga', dvs. realistiska, alternativ, måste ses i sammanhang med direktivets syfte, som är att se till att miljöpåverkan av genomförandet av planer och program beaktas i samband med att de utarbetas och innan de antas.

5.12. När det i direktivet föreskrivs att man skall identifiera, beskriva och utvärdera den betydande miljöpåverkan som realistiska alternativ kan antas medföra, görs ingen skillnad mellan å ena sidan bedömningskraven för utkastet till planer och program och å andra sidan dem som tillämpas för de alternativa lösningarna. Det centrala i kravet är att den betydande miljöpåverkan som planen eller programmet och alternativet kan antas medföra fastställs, beskrivs och bedöms på ett likvärdigt sätt. - - - Det är väsentligt att den myndighet eller det parlament som ansvarar för antagandet av planen eller programmet, liksom de myndigheter och den allmänhet som deltar i sam-

³² Europeiska kommissionen 2004, s. 26 f.

råd, bibringas en riktig bild av vilka realistiska alternativ som finns och att man förklarar varför de inte anses vara den bästa lösningen. - - -

5.13. Det framgår inte av direktivet vad som menas med ett 'rimligt' (realistiskt) alternativ till en plan eller ett program. Den främsta aspekten när man bestämmer tänkbara realistiska alternativ bör vara planens eller programmets mål och geografiska omfattning. - - - En alternativ lösning kan därför utgöras av ett annorlunda sätt att uppnå målen med planen eller programmet. - - -

5.14. De alternativa lösningar som väljs ut skall vara verklighetsförankrade. En del av skälet till varför man skall utreda alternativ är att man vill hitta vägar för att minska eller undvika betydande skadlig miljöpåverkan av en föreslagen plan eller föreslaget program. Även om det inte krävs enligt direktivet vore det idealiska slutgiltiga utkastet till en plan eller ett program det som bäst bidrar till att uppfylla de mål som anges i artikel 1. Att med avsikt välja ut alternativ för bedömning, vilka skulle medföra mycket större negativ påverkan, för att få utkastet till en plan eller ett program att hamna i bättre dager skulle strida mot det syfte som beskrivs i artikel 5.1. För att kunna anses som realistiska och genomförbara måste alternativen också sortera under den berörda myndighetens rättsliga och geografiska behörighet. Enligt punkt h i bilaga I krävs en sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som tagits upp."

- 4.9.3** Föreningen har redogjort att det inte finns ett "rimligt alternativ" för den aktuella detaljplanen. Detta gäller framförallt då jämförelsealternativet inte är "realistiskt", det vill säga inte genomförbart och planens mål kan inte uppnås. Kommissionen påpekar på flera ställen att ett rimligt alternativ måste vara genomförbart för att kunna göra en rätt bedömning av planens miljöpåverkan samt vilket alternativ som skulle innebära minst miljöpåverkan.
- 4.9.4** Kommissionen påpekar att det inte heller får väljas ett alternativ som uppenbarligen skulle medföra mycket större eller otillåten miljöpåverkan, för att huvudalternativet ska framstå som mer seriöst.
- 4.9.5** Relevant doktrin instämmer i dessa påståenden och bland annat i Tyskland finns utförlig praxis som uttrycker stöd för denna tolkning.³³
- 4.9.6** I en rapport från 2009 om tillämpning av SMB-direktivet skriver Europeiska kommissionen att det råder stor oenighet bland medlemsstaterna om hur kravet på "rimligt alternativ" ska tolkas och tillämpas:³⁴
- "Överväganden om alternativ och identifiering av dem i miljörapporten är en av de få aspekter som har väckt problem i medlemsstaterna. Vissa medlemsstater har utarbetat omfattande nationella vägledning som stöd för identifiering och val av rimliga alternativ i enskilda förfaranden. Huvuddelen av medlemsstaterna har dock inte gjort detta. De flesta nationella lagstiftningarna innehåller inte någon särskild definition av begreppet rimliga alternativ eller angivelse av alternativ som måste bedömas. Urvalet av rimliga alternativ sker i stället genom bedömning och beslut i fall till fall."*
- 4.9.7** Vissa medlemsstater har enligt rapporten uttryckt behovet av ytterligare vägledning bland annat när det gäller tolkning av vissa centrala begrepp så som kravet att identifiera alternativ.³⁵

³³ Se Hoppe/Beckmann, s. 451 ff.

³⁴ Europeiska kommissionen, Rapport från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om tillämpning och verkan av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, KOM (2009) 469, s. 4 f.

- 4.9.8** I Europeiska kommissionens studie från 2016, som förbereder den aktuella rapporten om SMB-direktivets användning och effektivitet, jämförs de olika medlemsstaternas definitioner och tillvägagångssätt vid framtagande av rimliga alternativ.³⁶ I denna rapport anförts att flera medlemsstater anser att ett jämförelsealternativ måste vara lagligt genomförbart och ”realistiskt” med en möjlighet att kunna förverkligas.³⁷
- 4.9.9** Europeiska unionens domstol har hittills inte tagit ställning till om ett ”rimligt alternativ” ska vara ”realistiskt”, ”genomförbart” eller hur bedömningen ska utföras på ett likvärdigt sätt. Det finns inte heller praxis om hur jämförelsealternativet ska förhålla sig till planens huvudalternativ för att kunna minska planens miljöpåverkan. Det saknas även vägledning för processen om framtagande av alternativ samt den slutliga bedömningen där de valda och förkastade alternativen ska redovisas och avvägas. *Föreningen* yrkar därför att domstolen begär ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol.

4.10 Planen strider mot artskyddsförordningen

- 4.10.1** Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU:s medlemsländers territorier och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Det övergripande syftet enligt artikel 2 är att bibehålla eller återskapa arternas populationer på en nivå ”som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov”. Det ska ske genom en kombination av åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer
- 4.10.2** Alla fågelarter är fridlysta genom 4 § artskyddsförordningen liksom alla arter av fladdermus. I artskyddsförordningens paragrafer är också ett antal växter skyddade. Förordningen reglerar bland annat fridlysning av arter och måste därför beaktas vid planering och beslut om byggnationer eller annan markanvändning i till exempel detaljplaner.³⁸
- 4.10.3** Det finns även flera arter som setts men som inte inventerats såsom sparvhök, duvhök, gröngöling, större hackspett, mindre hackspett, spillkråka och barrskogsmesar i hela området.

Föreningen bedömer det som en nödvändig åtgärd för att bedöma områdets potential och vilka åtgärder som krävs för att behålla och skydda de nödvändiga biotoperna.

³⁵ Europeiska kommissionen 2009, s. 11.

³⁶ European Commission, Study concerning the preparation of the report on the application and effectiveness of the SEA Directive (Directive 2001/42/EC), Final Study, 2016.

³⁷ European Commission 2016, s. 77 ff.: ”No Member State explicitly defines what is meant by ‘reasonable alternative’ in its legislation, although some allude to a definition. For example, in Spain the SEA Act requires the analysis of reasonable and technically and environmentally viable alternatives that take into account the objectives and the geographical scope of the plan or programme. In France the legislation specifies that alternatives should enable meeting the purpose of the plan, scheme, programme or other planning document in its territorial scope. Each assumption (alternative) has to mention its advantages and disadvantages. - - - Member States have several similar attributes when defining ‘reasonable alternatives’, either in guidance documents or in practice. Taking into account the definitions provided by several Member States, a ‘reasonable alternative’ should: - - - Be legally feasible (Estonia, Germany, Belgium - Flanders Region). - - - Be realistic, and with a chance of success (Germany, Romania, Belgium – Flanders Region).”

³⁸ Se artskyddsförordningen och Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen del 1.

4.10.4 Av de arterna som förekommer inom detaljplanområdet är både ryl, tallticka och reliktboken rödlistade. Av två träd med tallticka bevaras ett. Den s k suptallen med tallticka planeras att avverkas. Ryl rödlistad under kategorin EN (starkt hotad) och är på tillbakagång. Ryl förekommer både i norra och södra delen av området.

Föreningen anser att den bristande inventeringen har resulterat i att förekomsten av ryl har missats. Bedömningen av den sammantagna miljöpåverkan är därmed bristfällig.

4.11 Planförslaget strider mot Miljöbalken

4.11.1 Planförslaget strider mot miljöbalkens mål i 1 kap. 1 §. Paragrafen säger att miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan. Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras och mark, vatten och fysiska miljö i övrigt ska användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

Föreningen bedömer att exploatera värdefulla natur- och rekreationsområden kan inte anses vara god hushållning.

4.11.2 *Föreningen* anser att planen också strider mot 3 kap. 1 och 6 § Miljöbalken, där det påtalas att behovet av grönområden i tätorter särskilt ska beaktas.

4.11.3 *Föreningen* anser också att planen strider mot de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. Miljöbalken gällande bland annat lokaliseringsprincipen om lämplig plats. Med hänsyn till miljöbalkens mål och bestämmelser om hushållning av mark- och vattenområden skall platsen väljas så att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Så har inte skett och valet av lokalisering av exploateringen är därför inte i enlighet med miljöbalkens krav och mål om hållbar utveckling, god miljö, naturens skyddsvärde, ansvar att förvalta naturen väl samt god hushållning av mark- och vattenområden.

4.12 Miljömåluppfyllelse

4.12.1 Av Stockholms läns 16 miljömål kommer bara 2 att vara uppfyllda 2016.

NV och Länsstyrelsen har bedömt att de uppsatta miljömålen inte kommer att klaras.

4.12.2 För att genom lagstiftning styra domstolar, myndigheter och enskilda i tillämpningen innehåller därför 1 kap. 1 § andra stycket MB principregler om hur balken skall tillämpas. Här ges alltså en allmänt hållen bestämning av vad begreppet hållbar utveckling innefattar. Tillämpningen av 1 kap. 1 § andra stycket innebär sålunda: [Utdrag ur Delmålens formulering som stöd för miljöbalkens rättstillämpning.](#) (Ref 28)

- *Människors hälsa och miljön skall skyddas mot skador och andra olägenheter.*
- *Värdefulla natur- och kulturmiljöer skall skyddas och vårdas.*
- *Den biologiska mångfalden skall bevaras.*
- *Mark- och vattenområden skall användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.*

Miljöbalkens mål och dess tillämpningsregler kan sägas spegla idén att genom lagstiftning driva på utvecklingen för att åstadkomma ett samhälle som med en miljöpolitisk term kallas för ekologiskt hållbart. Detta grundläggande rättspolitiska syfte går igenom hela balken och kommer särskilt till uttryck i de allmänna hänsynsreglerna som anges i balkens andra kapitel. (Sid 16)

Till rättskällorna får dessutom inom miljörätten räknas av centrala tillsynsmyndigheter utgivna allmänna råd eller handböcker samt beslut som rör kommunal planering. Av miljöbalkspropositionen framgår nämligen att miljöbalken är avsedd att användas som verktyg för att nå miljömålet och att miljö kvalitetsmålen skall tjäna som ledning när det gäller tolkningen av vad begreppet hållbar utveckling innebär. I takt med att miljö kvalitetsmålen har fått en alltmer konkret inriktning genom delmålen som i sin tur av länsstyrelser och kommuner har brutits ner att gälla för utpekade områden, har miljö kvalitetsmålet och därmed hållbarhetsbegreppet fått en tydligare inriktning i det enskilda fallet. (Sid 16)

I princip skall miljöbalken enligt lagstiftaren gälla för all mänsklig påverkan, som kan komma att äventyra målet för miljöbalken som det kommer till uttryck i 1 kap. 1§. Detta innebär att det inte finns något miljö kvalitetsmål som inte åtminstone i någon del är underkastad miljöbalken. (Sid 17)

4.12.3 I miljökonsekvensbeskrivning (Ref. 13) anges ”En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt miljöbalken innehålla ”en beskrivning av hur relevanta miljö kvalitetsmål och annan miljö hänsyn beaktas i planen eller programmet” (6 kap 12 § punkt 5)”.

I tabellen på sidan 37 i miljökonsekvensbeskrivning presenteras den analys som kommunen gjort i förhållande till de nationella miljö målen. Bedömningen sammanfattas med figurer enligt nedan.

- (Ja, planförslaget/alternativet bedöms bidra till att uppnå målet.
- Det är osäkert om planförslaget/alternativet bidrar till att nå målet.
- + Nej, planförslaget/alternativet bedöms inte bidra till att uppnå målet.

P.g.a. brister i miljökonsekvensbeskrivningen och att inte konsekvenserna av intrånget i barrskogssambandet har analyserats leder analysen till felaktiga slutsatser:

4.12.4 Måluppfyllelse Begränsad klimatpåverkan.

Tabell 1. Miljömåloppfyllelse vid utbyggnad enligt planförslaget, alternativt scenario samt nollalternativ.

Miljömål	Nollalternativ	Planförslag	Alt. Utv.	Motivering
Begränsad klimatpåverkan	+	►	►	Alla tre alternativen innebär ökad vägtrafik vilket medför ökade utsläpp av klimatpåverkande gaser. Klimatfrågan är dock komplex och ett samlat verksamhetsområde vid Rotebroleden kan ev. leda till rationellare transporter och i förlängningen ett ökat kollektivt resande (omvandling i Veddesta) som på sikt skulle kunna leda till minskade utsläpp av luftföroreningar och klimatpåverkande gaser.

I analysen har inte beaktats att exploateringen kan ske av Veddesta utan att Stäkets verksamhetsområde tas i anspråk. Stora mängder CO₂ kommer att frigöras vid avverkning av skogsområdet. Skogen bidrar dessutom till positiva effekter vad gäller biolo-

gisk mångfald samt ekosystemtjänsterna luft- och vattenrening, temperatursänkning och klimatanpassning.

Föreningen anser att den ev. ökade exploateringen av Veddesta skall ställas mot de ekosystemtjänster, bl. a den koldioxidsänka, som försvinner vid exploateringen av verksamhetsområdet.

4.12.5 Måluppfyllelse Levande sjöar och vattendrag

Levande sjöar och vattendrag		+	+	Se motivering ovan.
------------------------------	---	---	---	---------------------

Enligt [Länsstyrelsens sammanställning för miljömålet](#) konstaterar de att ”De flesta vattendragen är påverkade genom rensning, uträtning och kulvertering, och många våtmarker är utdikade. Konsekvenserna är att landskapets vattenhållande förmåga har minskat med ökad risk för översvämningar och övergödning samt minskad biologisk mångfald”.

Föreningen anser att detta gäller även det planerade verksamhetsområdet och att en exploatering ytterligare bidrar till detta.

Den mosse som analyserats i Dagvattenutredning Bjerking är fel. Den mosse som brukar anges som Järfällas enda mosse ligger NV om ESKO och betydligt närmare exploateringsområdet, varför Bjerkingss slutsatser inte är tillämpliga. Mossen beskrivs som naturvärdesbiotopen söder om området har visst värde men uppgår inte till kvaliteten nyckelbiotop. [Planbeskrivning](#) (ref 7, sid 8 tredje stycket).

Figur 5. Befintligt område avrinningsvägar

Föreningen anser att genom den ofullständiga inventeringen har inte en utdikad våtmark uppmärksamats.

Dessutom är den bäck som rinner genom området kulverterad i sin nedre del, vilket hindrar groddjur att etablera sig i området.

I områdets östra del finns en deponi. Den var tidigare, 60-talet, ett vattenfyllt kärr med vattensalamandrar.

Föreningen bedömer att för att säkra mossens bevarande måste våtmarken norr om mossen återställas och område mellan mossen och våtmarken lämnas oexploaterad. Dessutom bör möjligheter att återställa kärret undersökas.

4.12.6 Måluppfyllelse *Levande skogar*.

Levande skogar		+	+	Planförslaget innebär att skogsmark tas i anspråk (vissa delar bevaras). Även om större delar kan bevaras i det alternativa utvecklingsscenariot (som omfattar exploatering av en mindre yta) bedöms det som negativt, då en stor andel skogsmark tas i anspråk även i detta alternativ. I nollalternativet bevaras skogen i stor utsträckning.
----------------	--	---	---	---

I analysen har inte hänsyn tagits till de konsekvenser som exploateringen får för barrskogssambandet. Föreningen anser att redovisningen är för trubbig och inte redovisar de verkliga konsekvenserna. I miljökonsekvensbeskrivningen sid 14 anges: "Skogsområdet som sådant bedöms vara av lokalt naturvärde". Vidare anges sid 15 att "Området bedöms vara av kommunal betydelse som spridningssamband". Föreningen anser att detta är en felaktig analys eftersom både i RUFs 2010 och Länsstyrelsens rapport betonas vikten av att barrskogssamband och Järvakilens funktion bevaras, se nedan.

[I miljömålet för Stockholms län](#) anges under Grön struktur. "Emellertid finns stor risk att omfattning och kvalitet av de gröna kilarna riskerar att minska då inflyttning till Stockholmsregionen medför ett behov av att bygga bostäder på idag oexploaterad mark". Vidare anges: "Såväl Länsstyrelsen som Skogsstyrelsen prioriterar inom områdesskyddet skogstyper som vi har ett internationellt ansvar för att bevara".

Förening anser därför att det är av största vikt att denna svaga länk i ett viktigt samband bevaras och utvecklas.

[Indikatorer](#) för "levande skogar" är gammal skog, äldre än 120 år och "Häckande fåglar i skogen". I rapporten "Naturvärdesinventering i skog kring Rotebroleden" används dessa indikatorer som underlag. Exploatering av området leder till att färre fåglar häckar och arealen gammal skog minskar.

4.12.7 Måluppfyllelse *God bebyggd miljö*.

God bebyggd miljö	+	(	(	Utbyggnadsförslagen innebär verksamheter, ökad vägtrafik och kan antas medföra ökad olägenheter i form av buller. Även nollalternativet innebär en trafikökning. Indirekt bidrar utbyggnaden samtidigt till att nya möjligheter att nyttja Järvakilen och rekreativa miljöer tillskapas – genom att etableringen möjliggör för passage över Rotebroleden, parkeringsplats etc. Vidare medger de båda utbyggnadsförslagen att en omvandling av Veddesta kan ske, där nya boendemiljöer kan tillskapas.
-------------------	---	---	---	---

Föreningen anser att detta är en felaktig analys. Tillgängligheten och rekreativvärdet ökar inte vid en exploatering. Eftersom boende i Katrinedal måste ha en planskild korsning så kommer en bro att byggas oavsett om området exploateras eller ej. Vår bedömning är också att Veddesta kan exploateras utan att området exploateras eller att ett mindre verksamhetsområde väljs.

4.12.8 Måluppfyllelse Ett rikt växt och djurliv.

Ett rikt väst och djurliv		+	+	De båda utbyggnadsförslagen innebär att arealen skog minskar inom området och att naturmiljöer av kommunalt och lokalt värde delvis försvinner eller fragmenteras. Nollalternativet innebär inget inspråktagande av naturmark. Fortsatt skogsbruk inom stora delar av området kan, på sikt, påverka växters och djurs förekomst och spridningsmöjligheter. Nollalternativet innebär varken någon förbättring eller någon försämring av dagens situation.
---------------------------	---	---	---	--

Återigen upprepas att naturmiljöerna är av kommunalt och lokalt värde vilket är felaktigt. I [miljömålet för Stockholms län](#) anges ”Vi måste bli bättre att värna grönstrukturer i vardagslandskapet mellan värdekärnorna om vi ska kunna bryta trenden med en utarmad biologisk mångfald.

I länet pågår förlusten av biologisk mångfald alltjämt. Utvecklingen beror bland annat på att vi lever i en expansiv region, där olika typer av exploatering isolerar naturområden med höga värden”.

Vidare påpekas: ” Utvecklingen för många hotade arter visar fortfarande på en negativ trend. Värdefulla naturområden kommer för långt ifrån varandra för att kunna ha utbyte. Populationer kan bli isolerade och spridning försvåras av olika typer av barriärer, fysiska eller biotopmässiga.

[Indikator](#) för miljömålet är ”Häckande fåglar”.

Föreningen menar att området är av avgörande betydelse för att bryta de trender som redovisas ovan och därför måste områdets värde analyseras och värderas i detta sammanhang, vilket inte har skett.

4.13 Samordning mellan kommunerna

4.13.1 I [Samrådsredogörelse](#), 2015-02-19, (Ref. 4, sid 3 andra stycket från slutet) anges:

”För att kunna bedöma konsekvenserna för Järvakilen och finna goda lösningar som säkerställer grönkilens värden och funktioner anser Länsstyrelsen att den mellankommunala samordningen behöver tydliggöras i ett gemensamt planeringsarbete. En samordning över kommungränserna bör resultera i en gemensam kartbild över avsedd markanvändning för den aktuella delen av Järvakilen, tillsammans med formulerade intentioner för bevarande och utveckling”.

Föreningen saknas intentioner för bevarande och utveckling.

4.13.2 I [Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde \(daterad 2015-09-21\)](#) (ref. 15, sid 1) anges:

”På samrådet diskuterades den gemensamma kartbild (se bifogat) som visar förslag på avvägningen mellan bebyggelse och grönkil. Järfälla kommun framförde att den go-kartbana som idag finns i grönkilen ska avetableras och marken på sikt återställas till naturmark”.

Bild 3 Kartbild över samråd mellan kommunerna

En större kartbild finns i följande länk: [Kartbild samordning mellan kommunerna](#)

[Järfälla, Sollentuna och Upplands Väsby](#) Det finns ingen skriftlig förklaring till bilden av överenskommelsen.

Enligt *Föreningens* mening är inte detta tillräckligt och kommunen kan inte enligt vår mening återställa Go-kartbanan till Naturmark eftersom kommunen inte har rådighet över marken. Området kommer att enligt Häradsallmänningsplanerna vara produktionskog.

4.13.3 Övriga brister i samordningen:

För att den planerade viltövergången som TRV bygger, se kartbild ovan, skall fungera måste skogsskärm placeras på gårdet öster kommungränsen och en del av det planerade utvecklingsområdet för bostäder i Vällsta avsättas för att etablera en fungerande viltpassage. Se Callunas rapport *"Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde"* Skogsskärm kommer också att minska de ljusföroreningar som uppstår i anslutningen till Rotebroleden och påverkar viltet negativt. Utan dessa åtgärder är viltövergångens funktion tveksam.

Dessutom måste plantering av skog också ske på åkermark söder om Katrinedal, som tillhör Sollentunas kommun. Jämför med Calluna. *"Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde"*.

4.14 Hantering av naturliga våtmarker.

Föreningen har tidigare påpekat att slutsatsen i *"Dagvattenutredningen (utförd av Bjerking)"* (Ref 18) som kommunen hänvisar till inte är tillräcklig för att bevara mossen. I utredningen står: *"Mossen söder om detaljplaneområdet påverkas ej negativt då ingen förändring av dagvattenavrinning till och från mossen uppstår i samband med exploatering"*. Kommunen anger också att den **bör** klara sig vilket inte motsvarar de

krav som finns i Miljökonsekvensbeskrivningen där det anges ”för den ekologiskt särskilt känsliga mossens bevarande, skall säkerställas att dessa våtmarker inte påverkas av ökad eller minskad tillrinning av dagvatten, alternativt dränering till följd av schaktarbeten”.

Vidare har i ovan nämnda dagvattenutredning mossen och en våtmark förväxlets

Bild 4 Utdikad våtmark, kräver dispens från markavvattningsförbud

Föreningen har också påpekat att det finns en utdikad våtmark 150 m NNV mossen. Eftersom inventeringen var bristfällig har den inte uppmärksammats.

I miljökonsekvensbeskrivningen, sida 17 – Förslag till åtgärder, anges:

”Naturliga våtmarker inom planområdet bör bevaras och inte dräneras till följd av exploateringsåtgärder. Utred möjligheten till kompensationsåtgärder om våtmarken inom nyckelbiotopen fylls ut (alternativt utvecklingsscenario). Krav på kompensationsåtgärder utgör ofta ett villkor för att få dispens från det rådande markavvattningsförbudet”.

Föreningen anser att ovan nämnda utdikade våtmark skall betraktas som våtmark och därför skall dispens sökas för markavvattningsförbudet. Vidare har våtmarken en viktig funktion för att säkerställa mossens bevarande och skall därför bevaras och återställas. Eftersom ingen höjdsättning har skett så kan schaktningsarbeten och sprängningar leda till att mossen dräneras eftersom verksamhetsområdets gräns ligger c:a 50 m från mossen

4.15 Detaljplanens reglering av omhändertagande av dagvatten

4.15.1 Dagvattenutredningen, (utförd av Bjerking): (Ref 18) I kommunens uppdragsbeskrivning till dagvattenutredaren har dimensioneringen av vattenflöden efter exploateringen baserats på 10-årsregn och en klimatfaktor på 1.2. Området, om det exploateras, kommer inte att kunna återställas utan området kommer att bestå som hårdgjorda ytor och byggnader under lång tid framöver. Västra delen av detaljplaneområdet ligger ca 50 m från gränsen till Mälarens vattenskyddsområde. Riskerna för extrema flöden kan ha underskattats med de använda ingångsvärdena och därmed kan också åtgärderna till fördröjning och rening vara underskattade.

Norrvatten brukar normalt svara på detaljplaneremisser, både vad avser påverkan på vattenledningsnätet och vattenkvaliteten för det ingående vattnet till Görvälns vattenverk. Som man kan se i samrådsredogörelsen för Stäkets verksamhetsområde (ref. 4), har enbart kommentarer getts avseende rörledningar för vatten. *Föreningen* har kontaktat Norrvatten för en kommentar avseende dagvattenutredningen. Det har framkommit att man har missat att kommentera Bjerking's dagvattenutredning

Vid *Föreningens* kontakt med en processingenjör vid Norrvatten samt i kontakt med Länsstyrelsen Stockholm, har följande kommit fram:

1. Norrvatten, som är beroende av kvalitén på råvattnet från östra Mälaren, levererar dricksvatten till 14 kommuner och ca 600 000 invånare i norra Storstockholm.
2. Dagvatten från det föreslagna verksamhetsområdet kommer efter utjämningsbassänger att mynna, genom kommunens dagvattensystem till två ställen i östra Mälaren i höjd med norra Kallhäll/Stäket.
3. Det kan inte utläsas varken i Detaljplanen, miljökonsekvensbeskrivningen eller i Bjerking's dagvattenutredning att så många innevånare är beroende av östra Mälarens vatten
4. Norrvatten har, efter utförda hydrodynamiska modelleringar för området där dagvattnet släpps ut, kunnat konstatera att, det är ett mycket riskfyllt område för föroreningar.
5. I utjämningsbassänger sedimenterar större partiklar. Enligt en tjänsteman på Länsstyrelsen Stockholm, brukar normalt ca 50 % hinna sedimentera i utjämningsbassänger som i det här fallet, där uppehållstiden ligger mellan 12 och 24 timmar. Vissa enskilda substanser kan adsorberas på partiklar men andra kommer att vara lösta i vattnet. Dessa samt ämnen som ligger på ytan sedimenterar inte utan går vidare till recipienten.
6. I dagsläget kan vattenverket inte rena ytvattnet från kemiska föroreningar.
7. Riktvärden för dagvatten har angivits i Järfälla kommuns uppdragsbeskrivning och gäller Mälarens avrinningsområde. Järfälla kommun planerar, enligt dagvattenutredningen (Bjerking, ref. 18, sid 19) att anlägga ett krondike, ett gröndike och tre dammar för att ”rena” dagvattnet.

Föreningen anser att Järfälla kommun, i ett tidigt skede av planeringen av verksamhetsområdet, borde ha tagit kontakt med Norrvatten för att diskutera bedömning av riskerna för östra Mälarens kvalitet vid anläggningen av Stäkets verksamhetsområde. Detta gäller såväl ingående simuleringsparameter som val av möjliga föroreningsparametrar. Detta betonas också i ”Genomförande av direktiv 2001/46. Europeiska kommissionen”. Dokumentet ingår bland de bifogade dokumenten.

- 4.15.2** I dagvattenutredningen har man utgått från att flödet skall vara detsamma före och efter exploateringen. Det innebär att överbräddning kommer att ske på grund av klimatförändringar som ger mer intensiva nederbörds mängder. En riskbedömning av detta har inte skett. Här borde dagvattenutredningen utgått från 100-års regn med en översvämningsanalys. Har kulverten tillräcklig kapacitet? Kommer acceptabla nivåer av föroreningar med hänsyn till vattenskyddsområdet att nås?

I dagvattenutredning anges också att området mellan Rotebroleden och södra vägen i detaljplaneområdet skall fyllas upp så att fastigheternas dagvatten kan ledas mot gröndiket. Alternativt behöver gröndiket sänkas. Även vattentillförseln till nyckelbiotopen är osäker.

Föreningen ser detta som stora och ingripande åtgärder som bör finnas med i uppföljningen av detaljplanen.

4.15.3 I Samrådsredogörelse, 2015-02-19 (Ref. 4, Tekniska nämnden Sid 7, sista stycket).

"Det behövs fördröjning av dagvatten ifrån detaljplanområdet. Avrinningen får inte öka efter exploatering. Detta pga. dålig kapacitet nedströms i ledningsnätet. Förvaltningen anser att fördröjningen ska ske inom detaljplanområdet; inom fastigheter samt i allmänplatsmark. Vidare anser förvaltningen att inte bara fördröjning utan även rening av dagvatten behövs från industrifastigheter. Grönytefaktorn och poängsättningen kan med fördel ses över för att uppnå detta".

Föreningen anser att detta måste lösas innan detaljplanen fastställs

4.15.4 Dagvattenhanteringen i planbestämmelserna.

Av [planbeskrivning](#), (referens 7, sid 25) framgår att:

"I den nu aktuella planen reglerar kommunen dagvattenflödet genom en planbestämmelse enligt följande: "Lokal hantering av dagvattnet eftersträvas. Dagvatten inom kvartersmark ska fördröjas inom kvartersmark eller flera fastigheter gemensamt innan vattnet leds vidare till det kommunala dagvattensystemet. Fördröjningsvolymen ska vara x kubikmeter per hektar. Detta kan ske antingen i öppet magasin, under mark eller i kombination beroende på vilka förutsättningar fastigheten har".

Plankartans bestämmelser om fördröjningsvolym dagvatten. (Ref. 28)

Byggnadsteknik

bs

Inom fastigheten ska det finnas 60 m³/ha fördröjningsvolym för dagvatten från den egna fastigheten.

Bild 5 Detalj från plankartan - dagvatten

Av 5 kap. 9 § tredje stycket ÄPBL följer att planhandlingarna ska utformas så att det tydligt framgår hur planen reglerar miljön.

Enligt MMÖD dom 2014-03-14 i mål nr P 7238-13 behandlas ett liknande fall.

"Sammanfattningsvis finner Mark- och miljööverdomstolen att planhandlingarna inte är utformade så att det tydligt framgår hur planen reglerar miljön samt att kommunen inte klargjort i detaljplanen att det finns förutsättningar att säkerställa en godtagbar dagvattenhantering (jfr MÖD 2013:14 och 2013:20)".

Föreningen ifrågasätter tillämpbarheten av dagvattenhanteringen. T ex. från den utdikedade våtmarken rinner en bäck som är vattenförande hela året med undantag för en kort period sommartid under den torraste perioden. Hur skall dagvattnet tas om hand? Vårt förslag är att våtmarken återställs varvid även mossens framtid säkerställs.

Enligt domen ger varken ÄPBL eller PBL möjlighet att i samband med bygglov tvinga fram den lösning som planbestämmelsen anger.

4.16 Detaljplanens bestämmelser om buller

4.16.1 I Plankartan (ref 28) och Plansbeskrivningen (ref. 7) finns en otydlig formulering av hur bullret skall regleras.

Buller	Verksamheter ska vid etablering planeras på ett sätt så att krav enligt riktvärden för externt industribuller klaras vid närliggande bebyggelse med avseende på den totala ljudnivån från hela verksamhetsområdet. Eventuella aktiviteter nattetid ska även klara riktvärden för maximal ljudnivå.
--------	--

Bild 6 Detalj från plankartan - buller

Vad avses och hur fastställs den sammanlagda bullernivån för samtliga verksamheter? Hur skall handläggare av byggnadslov tolka bestämmelserna?

Eftersom det saknas höjdsättning förutom av gator är tillämpningen vid bygglovs-givning oklar. Höjdsättningen påverkar bullernivån. Området är ganska kuperat och det kan skilja upp till 10 m på en relativt kort sträcka. Det innebär att berg antagligen måste sprängas bort för att utnyttja stora tomter. Kommunen påpekar att det kan fungera som bullerdämpande men bullerdämpande sker i viss riktning men kanske fungerar förstärkande i andra riktningar. *Föreningen* anser dessutom att buller från trafiken skall inkluderas vid bullerbedömningen. Bilden kompliceras av att fastigheter avstyckas och bebyggs efterhand.

Föreningen ifrågasätter tillämpbarheten på samma sätt som ovan.

4.17 Detaljplanens hantering av grönytefaktor

4.17.1 Grönytefaktor

Kommunen har fastställt att grönytefaktorn skall användas för att bidra med gestaltande och skapande av gröna värden till området samt skapa bättre vattenbalans.

Av Plansbeskrivningen, (Ref. 27, sid 4), framgår:

”För verksamhetsområdet kommer grönytefaktor att användas, vilket betyder att verksamheter som ska lokaliseras i området måste uppnå en viss andel grönyta för att få bygga på sin fastighet”.

Vidare sid 19 framgår:

”Planen anger en grönytefaktor på 0,3. Metoden att använda grönytefaktor går ut på att vid nyexploatering säkra en lägsta grön nivå för området och få exploatörer att minimera andelen hårdgjorda ytor. Exempel på grönyta är sedumtak, gröna fasader, träd, vattenytor med mera. Metoden kan användas för att säkra och förbättra mikroklimat och lufthygien, säkra och utveckla jordkvalitet och vattenbalans, skapa naturliga miljöer för växter och djur samt att förbättra bostadsområden. En lägsta grönytefaktor definieras i detaljplanen och anges därmed i bygglovet”.

Från *Föreningens* sida ser vi positivt på kommunens strävan att med hjälp av grönytefaktor göra området mera ekologiskt hållbart och minska de negativa effekterna av etableringen. Vi ställer oss dock frågande till den praktiska tillämpningen och möjligheterna att tillämpa grönytefaktorn i samband med bygglovshanteringen för att rena och reducera mängden dagvatten.

Mark och vegetation

52,0

Föreskriven höjd över nollplanet
Inom kvartersmark ska grönytefaktor uppnå minst 0,3.
Begreppet grönytefaktor och hur den beräknas förklaras i
planbeskrivningen sida 19.

Bild 5 Detalj från plankartan – grönytefaktor

4.17.2 Tillämpning av grönytefaktor

Tillämpningen av grönytefaktor beskrivs i Tidskriften för Svensk Kommunal, Tekniska föreningen, Stadsbyggnad 2015 nr 2 på följande sätt, utdrag (ref. 27):

”Bäst lämpad är den (grönytefaktor) för miljöer där grönblå strukturer saknas och behöver förstärkas, till exempelvis före detta industriområden som omvandlas till nya stadsdelar. Här bidrar Grönytefaktor sannolikhet till en ”netto-vinst” i ekosystemtjänster. Exploatering i miljöer där en stor andel naturmark tas i anspråk är på motsvarande sätt mindre lämpliga eftersom förlusten utav ekosystemtjänster kan vara större än vinsten, vilket ger en nettoförlust av ekosystemtjänster.”

Föreningen är även tveksam till hur man valt grönytefaktor 0,3 och om det skall gälla för området som helhet, eller hur man har tänkt sig att fördela faktorer över området.

Dessutom anser vi att det är tveksamt om 2 - 3 av företagen kan flytta från Veddesta p.g.a. grönytefaktor. Kommer ett företag som Ramirent som behöver en stor hårdgjord yta för förvaring av containrar och bodar att vara intresserade att köpa 30 % större tomt för att uppnå grönytefaktor? Samma sak torde gälla återvinningscentral och bussterminal.

Kan kommunen avtala om att grönytefaktor behålls i framtiden? Vad händer om företagen bryter mot bestämmelsen? Vad händer när företagen behöver utöka sin verksamhet?

Föreningen ställer sig också tveksam till intentionen att spara stora träd. (Grönytefaktor premierar främst sparande av befintliga, större träd”. [”Särskild sammanställning av miljöbedömning för detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde”](#)). (ref. 20, sid 1).

Intentionen är lovvärd men i området söder om Rotebroleden är den svår att tillämpa. Mellan Rotebroleden och vägen i verksamhetsområdet behöver marken fyllas upp för att åstadkomma lutning från Rotebroleden till krondiket. Om så sker försvåras möjligheten att spara träd. Mellan vägen och områdets södra gräns är området starkt kuperat med upp till 10 m höjdskillnad. Eftersom stora tomter skall etableras kommer stora schaktarbetet och bortsprängning av berg att ske vilket försvårar att stora träd sparas. Dessutom kommer det att vara svårt att spara stora träd som stått skyddade p.g.a. risken för stormskador.

Dessutom kommer det att vara svårt att spara stora träd som stått skyddade p.g.a. risken för stormskador.

4.18 Övrigt

4.18.1 I detaljplanen anges att en väg skall byggas från bron till gokartbanan.

Föreningen anser att om gokartbanan skall avvecklas till 2017 fyller vägen ingen funktion och bör tas bort eftersom den försvagar det redan svaga sambandet och utgör en onödig investering.

5 Referenser

1. RUFS 2010; Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen
2. Järfällas Översiktsplan – Järfälla nu till 2030, 2013
https://www.jarfalla.se/download/18.1c65bdc714a2a9685b165c/1422498628054/%C3%96versiktsplan_J%C3%A4rf%C3%A4lla_nutill2030_100dpi.pdf
3. Detaljplan för Stäkets verksamhetsområde, Dnr KST 2013/93; 2014-08-28
<https://www.jarfalla.se/download/18.651c61df1486673cb2724a/1422498932179/Planbeskrivning.pdf>
4. Samrådsredogörelse avseende DP för Stäkets verksamhetsområde; 2015-02-19
<https://www.jarfalla.se/download/18.1dd3ef2614be81265bd3cbc3/1425982243261/Samr%C3%A5dsredog%C3%B6relse.pdf>
5. Naturskyddsföreningen i Järfälla: Föreningens synpunkter under samrådstiden avseende DP för Stäkets verksamhetsområde (2015-04-08).
<http://jarfalla.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/115/2013/12/2015-04-08-Synpunkter-p%C3%A5-detaljplanen-f%C3%B6r-St%C3%A4kets-Verksamhetsomr%C3%A5de.pdf>
6. Utställningsutlåtande avseende DP Stäkets verksamhetsområde. 2015-09-21.
<https://www.jarfalla.se/download/18.62a7cba21510f43d0cbe162/1447679704202/Utst%C3%A4llningsutl%C3%A5tande.pdf>
7. Planbeskrivning (Dnr KST 2013/93; antagandehandling 2015-09-21).
<https://www.jarfalla.se/download/18.62a7cba21510f43d0cbe15f/1447679702600/Planbeskrivning.pdf>
8. Föreningens överklagan av DP för Stäkets verksamhetsområde till Länsstyrelsen i Stockholm, 2015-12-07, Dnr 4031-43959-15; bör finnas med i akten från MMD.
9. Länsstyrelsen avslag på Föreningens överklagande. Beslut 4031-43959-15. 2016-03-03; bör finnas i akten från MMD
10. Föreningens överklagande till Mark- och miljödomstolen av Länsstyrelsens avslag; Dnr hos MMD vid Nacka Tingsrätt 2222-16; bör finnas i akten från MMD
11. MMD:s dom/avslag på Föreningens överklagande av Länsstyrelsens avslag 2016-06-17; bör finnas i akten från MMD.
12. Calluna: Fältvalidering av barrskogssambandet vid Rotebroleden och konsekvensbedömning av plan för Stäkets verksamhetsområde. 2015; bör finnas med i akten från MMD.
13. Miljökonsekvensbeskrivning för Stäkets verksamhetsområde- Februari 2015. (MKB)
<https://www.jarfalla.se/download/18.55280dec14bdebf4075752fb/1425992780394/Milj%C3%B6konsekvensbeskrivning+feb+2015.pdf>
14. Länsstyrelsen i Stockholms län. Beslut avseende – antagande av detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde; 40411-40686-2015; bör finnas i akten från MMD.
<http://jarfalla.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/115/2015/12/Stäkets-verksamhetsområde-40411-40686-2015.pdf>
15. Komplettering till utställningsutlåtande för detaljplan för Stäkets verksamhetsområde. (daterad 2015-09-21)
<https://www.jarfalla.se/download/18.62a7cba21510f43d0cbe15e/1447679702570/Komplettering+utst%C3%A4llningsutl%C3%A5tande.pdf>
16. Länsstyrelsens utställningsyttrande 4022-8173-2015.
<http://jarfalla.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/115/2015/06/St%C3%A4kets-verksamhetsomr%C3%A5de-U8173-2015-LS-yttrande.pdf>
17. Länsstyrelsen Stockholm. Strategi för miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv i Stockholms län”. 2015.

- <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/R2015-19-strategi-riktvaxtodjurliv-KLAR-WEBB.pdf>
18. Bjerking. Dagvattenutredning. Stäkets verksamhetsområde. rev A 2015-02-26.
[https://www.jarfalla.se/download/18.55280dec14bdebf4075752fa/1425992779203/Dagvat
tenutredning+Bjerking+2015-01-23%2C+rev+2015-02-26.pdf](https://www.jarfalla.se/download/18.55280dec14bdebf4075752fa/1425992779203/Dagvat%20utredning+Bjerking+2015-01-23%2C+rev+2015-02-26.pdf)
 19. Calluna. Naturvärdesinventering vid skog kring Rotebroleden (NVI). 2014.
<https://www.jarfalla.se/download/18.651c61df1486673cb27258/1422498932572/Naturv%C3%A4rdesinventering+140428.pdf>
 20. Järfälla kommun. Särskild sammanställning av miljöbedömning av detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde, 2015-10-14.
<https://www.jarfalla.se/download/18.62a7cba21510f43d0cbe161/1447679704171/S%C3%A4rskild+sammanst%C3%A4llning.pdf>
 21. Naturvårdsverket. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd.
<http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6400/978-91-620-6496-9/>
 22. Järfälla kommun. Program för södra Veddesta.
<https://www.jarfalla.se/download/18.6ce31a141550af770c128d3/1464771394429/S%C3%B6dra+Veddesta+-+Planprogram+2015-01-07.pdf>
 23. Strategi för miljömålet: Ett rikt växt- och djurliv i Stockholms län
<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/R2015-19-strategi-riktvaxtodjurliv-KLAR-WEBB.pdf>
 24. Strategi för skydd av skog i Stockholms län
http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2007/R2007_26_Strategi_skydd_av_skog_Sthlms_lan.pdf
 25. Länsstyrelsen Stockholm. Miljömålet – Levande skogar. Uppföljning 2016.
<http://www.miljomal.se/Miljomalen/Regionala/Regionalt/?eqo=12&t=Lan&l=1>
 26. Länsstyrelsen Stockholm. Miljömålet – Ett rikt växt- och djurliv. Uppföljning 2016.
<http://www.miljomal.se/Miljomalen/Regionala/Regionalt/?eqo=16&t=Lan&l=1>
 27. Tidskriften för Svensk Kommunal, Tekniska föreningen, Stadsbyggnad 2015 nr 2.
<http://stadsbyggnad.org/2015/sa-tillampar-du-gronytefaktor/>
 28. Plankarta med bestämmelser
<https://www.jarfalla.se/download/18.62a7cba21510f43d0cbe160/1447679703969/Plankarta+med+best%C3%A4mmelser.pdf>
 29. . Styr med sikte på miljömålen
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6666-6.pdf?pid=16477>
 30. Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2003/mkb_for_detaljplan.pdf

Andra åberopade källor

ÄPBL

Miljöbalken (1998:808)

Kst 2013/93 - 112

